

لوہا کٹ

بلونت گارگی

ساڈے ہور پی اتارے:

شاعری	نجم حسین سید	عام وناں دے ناں
"	پاش	انکار
ڈرامہ	ڈاکٹر عطر سنگھ	چونویں پنجابی اکائی
"	نجم حسین سید	تخت لہور
"	بلونت گارگی	لوہاکٹ
"	"	پتن دی بیڑی
ناول	نانک سنگھ	چٹا لہو
"	"	ناستک آستک
کہانیاں	نینا ورما	مل دی تیویں
مہاندرے	بلونت گارگی	کوڈیاں والا سپ
		شو کمار بٹالوی (کل شاعری)

اکیڈمی آف پنجاب ان نارٹھ امریکہ

پی. او. بکس 27884، واشنگٹن ڈی. سی 20038

ٹیل: 703-569-7617 فیکس: 703-440-7686

مُل: 30 رو پیے

لوہا کٹ

بلونت گارگی

اپنا

اکیڈمی آف پنجاب ان نارٹھ امریکہ

سبھ حق راکھویں

رہی اتارا: گور بخش سنگھ

سودھ: م. م. م.

منظور اعجاز نے بینکوٹ پریس، نسبت روڈ، لہور (پاکستان) توں نومبر 1996 وچ چھپوا کے
اکیڈمی آف پنجاب ان نارٹھ امریکہ (اپنا) دے واشنگٹن دفتر توں ورتائی۔

نائٹک دا پچھو کڑ

(1950 دی بھومیکا)

پنڈ وچوں جدوں کوئی کڑی دوڑی تاں سارے رولا پے جاندا۔ تیویاں کوٹھیاں اتے
چڑھ کے ہاکاں مارویاں۔ عجیب سنسنی چھا جاندی۔ اکثر کے قتل جاں کڑی دے دوڑن اتے
ایہو جیہا واپو منزل اسردا۔

مراثیاں دی کڑی بیٹو بہت سوہنی سی۔ لمی لنبھی، چھمک ورگی۔ اوہ دپہرے ٹوبھے اتے
کپڑے دھون جاندی تاں بھیسوراں دی جنت وی اوس دے نال ہوندی۔ پنڈ دیاں تیویاں
اوہناں اتے نظر رکھدیاں۔ پھیر بیٹو کے نال دوڑ گئی۔

کا کو لہار دی بیوی اُنیر سال گھر ہستی نبھا کے گھروں نکل گئی سی۔ میں نکا ہوندا کا کو
لہار دی مٹھی تے جاندا تے اوس دی بیوی نوں سان دا پٹا کھدے دیکھدا۔ کا کو
کہاڑیاں گنڈا سے تیز کردا تاں میں ایہناں دے اڈوے ہوئے چنگیاڑے پھڑدا۔

میںوں اوس دی بیوی دے دوڑ جان دا وا تعینا بہت دیر تیک یاد رہیا۔ بیٹو تے کا کو
دی بیوی دوویں میںوں چنگیاں لگدیاں سن۔ اوہ میںوں ہیرتے صاحبان ورگیاں ہی لگدیاں
سن جیہناں دے قھے کویشر گاؤندے سن۔

1944 وچ میں ”لوہاکٹ“ دا پلاٹ گھڑیا تے سوڈھی تے سوڈھی جو گنڈر سنگھ (سریندر
کور دا پتی) نوں سٹایا۔ اوہ سائیکالوجی دی ایم۔ اے۔ کر رہیا سی۔ اوس نوں ایس پلاٹ دا
منو گیا تک پکھ تے ماں دھی دی ایر کھاتے پیار و رودھا بھاسی رشتے چنگے لگے۔ میں نائٹک
لکھنا شروع کردتا۔

ایس دا اک سین میں مراد آباد دے پلیٹ فارم اتے گڈی نوں اڈیکدے رات نوں

لکھیا۔ میرے کول دی انجن دھواں چھڑداتے مچے ہوئے کولے کیردا نکل جاندا۔ نائٹک
 وچ مٹھی دے کولے تے دھوئیں دا داتا ورن شاید اوس انجن دے دھوئیں تے گھدے
 کولیاں دا نتیجہ سی۔

اگست 1944 وچ میں نائٹک ختم کیتا۔ پریت نگر وچ سوڈھی جوگیندر سنگھ تے دو
 بھیناں آگیا کورتے سمپورن کور نوں شایا۔ اوہ دوویں میرے نائٹکاں وچ اکثر ماں تے دھی
 دا پارٹ کردیاں سن۔ فیصلہ کیتا کہ ایسہ نائٹک سٹیج کیتا جاوے۔

میں نائٹک دا کھرڑا گور بخش سنگھ پریت لڑی نوں دتا کہ اوہ مہربانی کر کے ایس نوں پڑھ
 لین تے جے ہو سکے تاں ایس دا مکھ بند لکھ دیں۔

کھرڑا اوہناں کول کئی ہفتے پیا رہیا۔ کئی وار نو توج توں پتا کیتا۔ اخیر اوہناں نے کھرڑا
 واپس کر دتا ایسہ آکھ کے کہ ایسہ نائٹک سدا چارک تے ساہتک کچھ توں ٹھیک نہیں۔
 اوس پچھوں میں کدے کسے نوں مکھ بند لکھن لئی نہ آکھیا۔

پروفیسر موہن سنگھ نوں ایس دا پلاٹ شایا تاں اوس نے آکھیا کہ اوہ ایس نائٹک نوں
 ضرور چھاپے گا۔

دوجی جنگ لگی ہوئی سی۔ کانڈ کتے ملدا نہیں سی۔ پر موہن سنگھ نے موٹے قیمتی کانڈ
 اتے ایسہ نائٹک چھاپیا۔ بغیر کسے بھومیکا دے، نائٹک تیجے صفحے توں شروع ہو گیا۔ ایس دا
 ٹائٹل کور سو بھاسنگھ نے بنایا سی۔۔۔ لوہے ورگے نگر کالے اکھراں وچ۔

منج اتے کھیڈن لئی پریت نگر وچ ایس دیاں ریسر سلاں ہوئیاں پر پریت نگر دے چے
 منج اتے ایسہ نہ کھیڈیا جا سکيا۔

لہور ریڈیو سٹیشن توں جدوں ایسہ براڈ کاسٹ ہويا تاں اقبال محمد نے کاکو لہار دا پارٹ
 کیتا، اوم پرکاش (فلم ایکٹر) نے گجن دا، موہنی داس نے بیو داتے آگیا اروڑا نے سنتی
 دا۔ کرتار سنگھ دگل نے ایس نوں پروڈیوس کیتا۔

لہور ریڈیو سٹیشن اوس ویلے ساہتک نائٹکاں دا کیندر سی۔ امتیاز علی تاج، رفیع پیر،
 راجندر سنگھ بیدی تے بہت سارے اگھے لیکھک تے کوی ریڈیو سٹیشن نال جڑے ہوئے
 سن۔ ”لوہاکٹ“ دی ساہتک و شیتا، زبان تے ایس دے وشے دا چرچا ہويا۔ کئی چٹھیاں
 نائٹک دے حق وچ آئیاں۔ پر قصور شہر دے لہاراں دا اک ڈیلی گیشن ایس دے خلاف
 آیا کہ لہاراں دے کتے نوں بدنام کیتا گیا ہے۔ کیہ لہاراں دیاں تیویاں ایداں دیاں

ہوندیاں نہیں؟

میں آچی صفائی پیش کیتی کہ کاکو لہار تاں میرے نائک دا اک پاتر ہے، لہاراں دی شرنی اتے کوئی فتوا نہیں لا رہیا۔ ساہت نوں شرنی ونڈ موجب پرکھیا جاوے تاں شاید کجھ وی نہ لکھیا جاوے۔ جے میرا پاتر کوئی ٹیچر ہوندا جس دی بیوی اوس نوں چھڈ کے چلی گئی ہوندی تاں پنجاب دے ٹیچراں دی یونین مینوں نوٹس دے دیندی۔ جے میرا پاتر کوئی وپاری لالہ ہوندا تاں پنجاب وپار منڈل مینوں کچھری وچ لے جاندا۔ جے میرا پاتر وکیل ہوندا تاں وکیل منڈل میرے اتے دعوا ٹھوک دیندا۔

گل مک گئی۔ ”لوہاکٹ“ نوں پہلاں نالوں ودھیرے ماننا ملی۔

ایس شام پروفیسر تيجا سنگھ ایپرس روڈ اتے میری نکلی جیسی کوٹھی مینوں ملن آئے۔ اوہناں دے ہتھ وچ کھونڈی سی۔ ایس توں پہلاں میں اوہناں نوں نہیں سی ملیا۔ اوہ آکھن لگے، ”میں امرتسرتوں آیا ہاں اتھے ریڈیو سٹیشن اتے نویاں کتاباں بارے بولن۔ تیرے ”لوہاکٹ“ بارے بول رہیا ہاں۔ ایس ”لوہاکٹ“ بس لوہے نوں ہی کٹن جاندے ہے، تیویں دے من نوں نہیں۔ اوہ لہار نہیں، لوہاکٹ ہے۔ ساڈے بہتے پروفیسر وی لوہاکٹ ہی ہن؟“ ایس آکھ کے اوہ چلے گئے۔

تيجا سنگھ نے میرے نائک نوں اک اکتی بنا کے تھاں تھاں ورتیا تے ایس دے وشے نوں اجاگر کیتا۔

تيجا سنگھ نے سوال اٹھایا کہ پنجاب دی عورت ایس طرحاں دی نہیں ہو سکدی جو ایس سال ویاہ پچھوں پتی تے پت نوں چھڈ کے اپنے پریمی نال چلی جاوے۔ پر اخباراں وچ بے شمار ایس جیہیاں گھٹناواں چھپیاں جیہناں وچ تیویاں جذبے دی اک خاطر گھر نوں چھڈ کے اپنے پریمیاں نال چلیاں گئیاں۔ ایس جیہیاں تیویاں لئی میرے دل وچ آدر ہے جو پکھنڈتے جھونھی پر میرا دے خلاف لڑ کے اپنے دل دا سداچ پگاوندیاں ہن۔ سنتی تے جینو ایسے برادری دیاں نایا کواں ہن۔

دو شبہ

(جون 1991)

لوہا کٹ نوں ہن تیک بہتا کر کے ساہتک پکھوں ہی پر کھیا جاندا رہیا ہے۔ ایس دے
وٹے بارے چرچا ہوئی، ایس دے پاتراں تے ایس دی سرچنا بارے بحثاں ہوئیاں، ایس
دے وار تالاپ تے۔ نہاں دی شلاگھا ہوئی۔ پر ایس دے پرستی کرن بارے کوئی گھوکھویں
گل گھٹ ہی تری۔

مینوں ایس نائک وچ منج پر درشن دی درستی توں کجھ گھاٹاں نظر آئیاں۔ بھاویں
ایس نوں ٹل تھیٹر گروپ، نیو دلی نے 1950 وچ ویول تھیٹر وچ کھیڈیا، ہرپال ٹوانہ تے
نینا ٹوانہ نے ایس نوں کئی وار سٹیج کیتا، پر مینوں ایس دیاں گھاٹاں رٹکدیاں رہیاں۔
ایس دی نائیکہ سنتی اپنے من وچ دے جذبے نوں بھلا کے کاکو لہار نال رہ رہی
ہے۔ اوس دی جوان دھی بیٹو گھر دے لوہے ورگے کرڑے ماحول دے خلاف بغاوت
کردی ہے، پیو نوں ونگاردی ہے، تے سرہی نال دوڑ جاندی ہے۔ ماں آپی دھی دے ایس
سماجک پاپ دے خلاف چنڈی وانگ گرجدی ہے۔ پر ایس پکھوں اوہ خود ہولی ہولی آپی
زندگی بارے سوچن لگدی ہے۔ اوس نوں آپی دھی یاد آؤندی ہے، جو اوس دے ڈھڈ
وچ جھمکاں ماردی ہے۔ اوس نوں لگدا ہے کہ بیٹو ٹھیک سی، کیوں کہ اوس نے جذبے دا
سچ پگایا۔ بیٹو اوس دی آپی جوانی دا ہی روپ سی، اوس دی ڈھڈی جانی، اوس دی محرم،
اوس دی گکھ دی آواز۔

سنتی دے من اندر دے انگیار گکھن لگدے ہن۔ اوس نوں سماجی دکھاواتے
پر وارک رسمی بندھن جھوٹھے جاپدے ہن۔ ہولی ہولی اوہ بیٹو دا روپ بن جاندی ہے۔ اوہ

کاو دے کرڑے بھاء تے علم دے خلاف لھری ہو جاندی ہے تے بجن نال نکل جاندی ہے۔

میں نائک دے وشے بارے پہلاں وی لکھ چکا ہاں، مینوں جذبے دے ظلم نال دلچسپی ہے۔ جو کجھ ”لوہاکٹ“ وچ واپردا ہے اوہ عام لہارے ٹبردا نہیں، سگوں سماج دے الار رشتیاں تے بھاوا تمک دمن دا پر تیک ہے۔ ایسہ مانسک اووپائی تے جذبے دی سچائی نوں پرگٹ کردا ہے۔

نائک وچ میں ورٹے دی تری آوندی بھاونا نوں الٹا کے پیش کیتا ہے۔ بھاوک طور اتے دھی آئی ماں دا پر تیکم ہے۔ نویں پیڑھی وچ بغاوت ہے، پرانی پیڑھی دے خلاف۔ نویں چیتتا پرانی چیتتا دی کج لاہ کے اگے تردی ہے۔ پر میں نائک وچ مانسک بغاوت دی چنگ ماں توں دھی ول نہیں شی، سگوں دھی توں ماں ول شی ہے۔ پیڑھی در پیڑھی ترے آوندے سنکاراں دی گئی نوں پٹھا موڑیا ہے۔

نائک دی نائیکہ سنتی اتے کئی لوکاں نے اعتراض کیتا کہ بھارتی سنسکرتی وچ ڈلی ناری ایس طرحاں دی شنگ بغاوت نہیں کر سکی۔ پر پنڈاں وچ ظلم، قتل، ادھالے، رڑکاں تے کام وس بغاوتاں عام ہوندیاں ہن۔ پنڈ دے جیون نوں رمانچک پاہ دے کے دیکھن دی لوڑ نہیں، نہ ہی ایس نوں صرف زمین دے جھگڑیاں دا کھیتر سمجھنا چاہیدا ہے۔ ایس دے اپرلے شانت ویمار تے گھراں دے سرل جیون بیٹھ بھاوناواں دی اگ گھدی ہے۔

”لوہاکٹ“ جیون دی کرڑی، نزدیکی ناپرتی دے ظلم دا چنہ ہے۔ لہار دی محسوسی پاتراں دے مانسک کرم موجب دھکھدی، بلدی تے مچدی ہے۔ ایسے چنھا تمک پرگٹاوے دی منگ کردی ہے۔ ہتھوڑے دی سٹ ایس دے نائیک دے کرڑے بھاء وچ ہے۔ پاتراں دے کرم تے وار تالاپ وچ کاومسی بولی مھکھدی ہے، جو پاتراں دے انتریو مانسک سنگھرش اجاگر کرن لئی ورتی گئی ہے۔

سارا نائک اکوتھاں واپردا ہے۔ لہار دی آہرن تے چیزاں وستاں ایوں پر تیک ہون جیویں ایہناں نوں بے رحمی نال ورتیا گیا ہے۔

نائک دے درشاں وچ لڑی بدھ گتی پیدا کیتی ہے۔ ہر سین کے سکھرتے بکدا ہے جاں جذبے دی اجیسی نکراتے کہ درشی مولک جاں موک کارج ساڈی چیتنا وچ بھجھتی

چھیڑ دیوے۔

ٹانگ دے ایس سوڈھے ہوئے روپ وچ صرف منچ تکنیک تے کلا تمک چمک ہی نہیں آئی سگوں ساہنگ گن وی نکھر کے آئے ہن۔

ٹانگ وچ وا تاورن دیاں آوازاں دا پریوگ ایس طرحاں ہے کہ اوہ جذبیاں نوں ہور گھاؤن دا کارج بٹاؤن۔ پہلے ایکٹ وچ تھائیڈار دی گھوڑی نوں گلی وچ نعل ٹھوکے جاندے ہن تاں کئی آدمیاں نے گھوڑی نوں رسیاں نال پھریا ہویا ہے۔ نعل ٹھوکے دی آواز، گھوڑی دے رہنکن تے لوکاں دیاں اچیاں آوازاں کس کے پھڑو، زور دی پھڑ کے رکھو، رسہ نہ چھڈالوے۔ پھڑ کے رکھو۔ بیو دی مانسک دشاتے خوف دا بھوتیکی کرن کردیاں ہن۔ جدوں دوجے ایکٹ دے انت وچ بیو نکل جاندی ہے تاں گلی دیاں تیویاں اوس نوں اچی اچی ترسکار دیاں ہن تے ماں بوہے تے کھڑھ کے چنکھیاڑ دی ہوئی گاہلاں کڈھدی ہے تاں ایسہ ویزھے دے سجے ظلم دے چنھ بن جاندے ہن۔ انت وچ گلی وچلا شور، تیویاں دیاں ہاکاں تے چیخاں دا رولا سنتی دے دوڑ جاں نوں مور تمان کردا ہے۔ ویزھے تے گلی تے واڑے دیاں ہاکاں، دین تے جھگڑے پنڈ دے پچھو کڑ نوں گنڈا سے دی دھار وانگ تکھیرا کر دے ہن۔

ایسہ آوازاں، رولا تے ہاکاں پر کرتیوادی نہیں ہن سگوں ایہناں نوں نانکی ڈھنگ نال سوت کے ویونت بدھ کیتا گیا ہے۔ ایسہ آوازاں تے چیخاں سموہ گان وانگ گتی بدھ ہن۔ ٹانگ کھیڈن لگے ایہناں دا پریوگ مکھے نیسرتن نال کیتا جانا چاہیدا ہے۔

رنگاں دا پریوگ وی کتے کتے ایس طرحاں کیتا گیا ہے کہ اوہ ٹانگ دے وا تاورن دا حصہ ہوندیاں ہویاں جذبے نوں ابھاردے ہن۔ بیو پہلے ایکٹ دے شروع وچ ہری چنی لے کے دھار کڈھن جاندی ہے۔ اوس دی ماں وی تیجے ایکٹ دے انت وچ ہری چنی کھی توں لاہ کے سر اُتے لیندی ہے تے دوہنا چک کے دھار کڈھن جاندی ہے۔ ٹانگ وچلے بنب ___ مٹھی، ککڑ، چھینی، ہتھوڑا، ددھ وغیرہ وا تاورن دا ضروری حصہ ہن۔ ایسہ خود بخود کارج تے جذبے نوں چنڈن تے پر جوت کر دے ہن۔

بلونت گارگی

سجرا روپ

اج لوہا کٹ دے پچھلے تنے روپ میرے ساہنے پئے ہن۔ پنجاہ سال پچھوں ہن میں
چوتھی وار ایس نوں گھوکھ کے پیش کر رہیا ہاں۔

نائک، ایس دے ماحول تے پاتراں دی گل بات وچ اوس سے دا رنگ سی۔ کاکو تے
اوس دے دوست ویڑھے وچ روٹی کھاندے تے شراب پیندے ہوئے ہٹلریاں فوجاں
دی تعریف کردے ہن تے انگریزاں نوں بھنڈدے ہن۔

ایہناں پاتراں دیاں گلاں اوس سے دے حالات اپر ٹپنی ہن۔ اوہ اک پرکار دا
کورس ہن (سموہ گان) یعنی وویک جو سمکالین وایومنڈل دی ہونی نوں درشکاں نال سانجھا
کردا ہے۔ میں ایہناں دوستاں دی گل بات تے نائک دے کارج دا کال 1980 دے پھیر
1991 دے ایڈیشن وچ بدل دتا سی۔

ایس نائک دیاں باقی گھٹناواں تے جذباتی چتراں دا تال میل ٹٹ گیا۔ نائک دے
منوو گیا ناک - تمہار تھواد وچ جھٹکے لگدے سن۔ کئی پاتراں دا چترن ادھورا سی۔ بنسو، کاکو دی
رکھیل، ادھوری سی۔ ایر کھاتے اترپتی دا سنتاپ جو سنتی دے سینے وچ مندا ہے، اوس
دے پرگٹا دے توں وی میں سنتوشٹ نہیں ساں۔

ہن نائک دے سجرے روپ وچ سنتی دے من دیاں دوہریاں تھریاں پر تاں نظر
آوندیاں ہن۔ میں وار تک برتانت وچ منجی سنبھاوناواں بھر کے مانسک تڑپاں نوں درشمسی
روپ دتا ہے۔ مثال دے طور تے دو بے ایکٹ دے انت وچ بنیو دوڑ جاندا ہے، کاکو
گنڈاسا لے کے اوس دے مگر جاندا ہے، گلی وچ رولا پے جاندا ہے تے سنتی چیخ کے
آکھدی ہے

”والاں توں دھوہ کے لیائیں ایس بدذات نوں۔ کوٹھے اندر سٹ کے ڈکرے کر دے
 ایس پاپن دے۔“ اک گواہنڈھن گرجدی ہے ”ایہو جیسی دھی نوں دھرتی چ گڈ دیو۔“
 میں ایس نوں اگے توریاتے ریتلے ٹپے اتے کاکو تے بیٹو دے جھگڑے تے بیٹو اپنے
 باپ نوں للکار دی ہے تے داتری پھڑ کے کھڑی ہو جاندی ہے۔۔۔ چنڈی دا روپ۔
 جدوں بیٹو اپنے پریمی سربن نال دوڑ جاندی ہے، کاکو دوہاں ہتھاں وچ بیٹو دی ہری
 چنی چکی واپس آؤندا ہے۔ جیویں بیٹو دی لاش ہووے۔ سنتی کاکو نوں آکھدی ہے کہ اوہ
 اپنی دھی دی لاش نوں ویرھے وچ ٹو آپٹ کے دب دیوے۔ کاکو کھی نال ٹو آ پٹدا ہے۔
 سنتی بیٹو دی چنی نوں ایس ٹوئے وچ دبدی ہے تے مٹی نال پوری ہے۔ ایس بارے سین
 نوں کے گھور ریت وانگ کھیڈیا جانا چاہیدا ہے تاں جو پاتراں دے سنتاپ، موت تے
 عزت آبرو دا گورو اجاگر ہو سکے۔ ایہہ ٹو آ ویرھے وچ نہیں پٹیا جا رہیا، سنتی دے سینے وچ
 پٹیا جا رہیا ہے جتھے بیٹو دفن ہوندی ہے۔

تیجے ایکٹ وچ سنتی نوں بار بار بیٹو دی یاد آؤندی ہے تے اوہ ادھی راتیں اٹھ
 بیٹھدی ہے۔ ویرھے وچ اوس نوں بیٹو دیاں آوازاں سنڈیاں ہن تے اوس دا جھاؤلا
 دسدا ہے بیٹو پینیاں وچ سنتی نوں چھمکاں ماردی ہے تے ونگاردی ہے۔ اوہ سنتی دے
 سینے اندر دھڑکدی ہے۔ بیٹو سنتی دے منو گیانک استودا جیوندا جاگدا روپ ہے۔

وارتالاپ دی شیلی:

دو چار شبہ اپنے پاتریاں دی بھاشا بارے وی آکھنا چاہواں گا۔

میں بٹھنڈے دے ریتلے علاقے دا رہن والا ہاں۔ سہنا پنڈ وچ جمیا، جو پتا منڈی
 توں پنج چھ میل تے بٹھنڈے توں اٹھاراں ویسہ میل دے فاصلے اتے ہے۔ بچپن اتھے
 گزریا۔ پھیر بٹھنڈے وچ، جو اوس ویلے پنڈ ہی تاں سی۔ ابادی مسال اٹھاراں ہزار۔
 اتھے کچیاں گلیاں وچ محلے دے تکھاناں، جلاہیاں، جٹاں تے مراٹیاں دے منڈیاں نال
 کھیڈا میں وڈا ہویا۔ ملوئی زبان دا جم پل آدمی اپنی زبان کدے نہیں بھلدا۔ دلی دکھن
 گاہ آوے، ولایت پھر آوے، بھاویں اتھے ہی رہ جاوے پر اپنی زبان اوس دے پینیاں
 وچ وی دھڑکدی ہے۔ جد بندے دے گھور ژووجن لگدا ہے تاں اوس ویلے وی اوہ آچی
 زبان وچ ہی پائی منگدا ہے۔

ملوئی زبان میرے ہڈاں وچ ہے۔ پہلا نائک ”بے بے“ میں 1943 وچ ملوئی وچ

لکھیا۔ اوس پچھوں ”لوہاکٹ“ لکھیا تاں ایس دی بولی تے ماحول مالوے واسی پر جتھے سنتی جذبے وچ بھری آپنے انتریو بھاواں نوں پرگٹ کردی ہے تے نانکی رسکھراں نوں چھندی ہے اوتھے زبان بھڑک کے دگن لگدی ہے تے کاومسی بن جاندی ہے۔ ایسہ اک سچیت پرکریا ہے جو نانکی گتی نوں پر بھاوکاری بناؤندی ہے۔

گھور - تمھار تھ دے نائکاں وچ ___ جیویں ”کیسرو“، ”بسوے دار“، ”رائی دا پہاڑ“، ”نواں مڈھ“، ”جوائی“، ”دوانھے“، ”میگھا“، ”ترکالاں“، ”ڈنگوری“ ___ وچ میں موٹی ٹھولی ملوئی دی ورتوں کیتی ہے کیونکہ ایسہ پاتراں دے سہاء تے اوہناں دے نین نقشاں نوں ودھیرے چنگی طرحاں اگھاڑدی ہے۔ ”کک دی بلی“ (1954) دی ہکھی کٹی تاباں، جھنڈوتے کھردی زبان نوں وی ملوئی پٹھوتی ہے، پر تاروتے زینا تے بچا دی زبان سرودی تے رومانچک ہے۔ ایس طرحاں بھاشا نوں نائک دی گتی تے جذبے دی لوڑ موجب ورتیا ہے۔

”پتن دی بیڑی“ (1950) دی نائیکہ دیپو جو دریا دے کنڈھے جھگی وچ رہندی ہے، نکسالی پنجابی بولدی ہے۔ ایس بولی وچ ہی اوہ اپنے جذبات دیاں نکراں پیار دیاں ترپاں تے غیر مرد لئی ابلدے ویک نوں پرگٹاؤندی ہے۔ ایسہ عام ملاح دی ان پڑھ تیویں دی بولی نہیں، سگوں ایسہ جذبیاں دیاں لہراں، گھمب گھیریاں تے طوفان نال جھنسی ہوئی تیویں دی بولی ہے۔ دیپو دی بولی، جو میری نائیکہ ہے۔ اوہ اوہناں سہناں تیویاں دی پر تیندھ ہے جو مانسک سنگھرش وچ گھیریاں ہوئیاں ہن۔

ایسے طرحاں میں ”کک دی بلی“، ”سلطان رضیہ“، (1972)، ”دھوئی دی آگ“ (1968)، ”سوکن“ (1980) تے ”ابھسارکا“ (1993) دی زبان نوں ابلدے ویک داسیک دے کے پاتراں دے دکھانت نوں پر جوت کیتا ہے۔

کھ شبد منج بيشنگ تے منج ساگری بارے وی ضروری ہن۔

”لوہاکٹ“ دے پہلے ایڈیشن وچ کاکو لہار دی ہکھی دا ذکر ہے تاں میں لہار دے سارے سند گنا چھڑے سن۔ اکوائی تے گھن ___ وی فہرست وچ شامل سن حالاں کہ ایہناں دی کوئی نانکی لوڑ نہیں سی۔ ایسے طرحاں ککڑتے تتریاں بارے ویروے۔ منج اتے اصلی ککڑ لیاؤن دی لوڑ نہیں کیونکہ اصل ککڑ شاید کاکو دے ہتھ تے ٹھونگ مار کے ایکٹرنوں زخمی کر دیوے تے بانگاں دین لگ پوے۔ ٹریجڈی، اصلی ککڑ دی ورتوں نال، کامیڈی بن

جاوے گی۔ نہ ہی دودھ دے اُبلتے آگ دے بھانبریاں دی لوڑ ہے۔ منج دی باقی ساگری
نوں وی کلا تمک طور اتے ورتق دی لوڑ ہے، نہ کہ واستوک روپ وچ۔

دسمبر 1994 وچ، جدوں میندر کمار نے پنجاب یونیورسٹی دے تھئیٹر ڈیپارٹمنٹ
دے سٹوڈیو وچ ایسے نائٹک ڈائریکٹ کیتا، تاں اوس نے ایس نوں چنھا تمک شیلی وچ
روپ مان کیتا۔ منج دے۔ تمہار تمک روپ نوں توڑ کے درشکاں وچکار وگدیاں پگنڈیاں
نوں منج دا انگ بنایا۔ ایس طرحاں۔ تمہار تھ دے جے ہوئے کارج ستھان نوں پگھلا کے
وشتا لیاندی۔ ساہتک شبدان نوں تھئیٹر دی درشٹی بھاشا دتی۔

ریسرلاں وچ ایکٹراں نے کاکو لہارتے سنتی دے پاتراں نوں اوہناں دی جوان دھی
بنو دے دوہرے ترے رشتیاں نوں گھوکھیا۔

بنو دے دوڑ جان پچھوں ویزھے وچ اداسی تے شانتی چھا جاندی ہے۔ پاتراں دی گتی
ادھرن لگدی ہے۔ اوہناں دے پر سپر بندھ بدلن لگدے ہن تے ترے چوہرے روپاں
وچ اوہناں دی چال تے گتی دسدی ہے۔ سنتی ہولی ہولی بدل کے بنو دی یاد وچ بنو دا
مانک چولا دھار لیندی ہے۔ کاکو وی انت وچ بدل جاندا ہے۔

سنتی دے دوڑن پچھوں اوہ گنڈا سالا کے اوس دے پچھے جاندا ہے پر اوس وچ
ہمت نہیں کہ اوہ سنتی نوں موڑ لیاوے۔ اوہ گنڈا ساسٹ دیندا ہے۔ اوس نے سنتی دے
باغی روپ نوں سویکار کر لیا ہے۔ سنتی اپنے خاوند دے ظلم تے اپنی دھی دی بغاوت دیکھ
کے اپنی ہونی بارے سوچدی ہے۔ اپنے مرد دے ظلمان دے خلاف بغاوت کردی ہے۔
اوہ اجیسی تیویں ہے جو اپنے جذباتی سچ نوں پگاؤن لئی کاکو نوں چھڈ کے چلی جاندی ہے تے
اوس بغاوت دا چنہ بندی ہے جو اترپت تیویاں دے اچیت من وچ سلگدی رہندی ہے۔

ایس نائٹک نے کئی منزلاں طے کیتیاں۔ میں اپنے سیوگی ایکٹراں، ڈائریکٹراں تے
آلوچکاں دا شکر گزار ہاں جیہناں نے پنجاہ سال تیک ایس نائٹک نوں زندہ رکھیا تے ایس
وچ ساہ بھرے۔ میری اپنی ناٹ کلا دے وکاس وچ لوہاکٹ دے نوین تے پرانے ایڈیشن
پڑھن نال تہانوں کلا دے ورو دھابھاسی عمل تے ایس دے سرجنا تمک پکھ تے پرتاں دا
وی دلچسپ آبھاس ہووے گا۔

پچھلے سال مینوں گورو نائٹک دیو یونیورسٹی امرتسر جان دا موقعیا ملیا۔ پروفیسر تیجونت
سنگھ گل دے گھر ڈنر پارٹی سی۔ ایسے اک طرحاں دی ساہتک گوشتی سی جس وچ گور بخش

سنگھ فرینک، منجیت پال کور، گور اپدیش سنگھ وی شامل بن۔

گلاں ساہت بارے چھڑیاں تاں لوہاکٹ اتے بحث ہون لگی۔ تیجونت نے مھکھدی بحث وچ آکھیا، ”میںوں تماڈا اُنہہ سوچتا یہہ دا نائٹک زیادہ پسند ہے۔ ایس وچ اوس سے دیاں سماجی حقیقتاں ہن جو شراب پیندے تے روٹی کھاندے کاکو دے دوست یکر مار دے ہوئے بولدے ہن۔“ باقی دے تے آلچک وی ایسے گل دے حامی سن کہ میں نائٹک دے سماجک تے سیاسی حالات نوں بدل کے نویں ایڈیشن وچ نویاں گلاں نہ پاواں۔ ایس نال نائٹکی سکھراں دا پرپر رشتہ تے سماجک -تھارتھ رکھنڈ جانڈے ہن۔

میں خود ایہناں یہاں اتے ہی نائٹک نوں سو دھن بارے سوچ رہیا ساں۔ ایہناں آلچکاں نے میرے انوبھو دی چٹھی کیتی۔ میں ایہناں آلچکاں دا شکر گزار ہاں کیونکہ ایہناں دی آلچنا وچ نگھ سی تے و شلیشنا تمک چمک۔

میں نائٹک نوں 1944 دے کال پچھو کڑ وچ رکھ کے پہلے ایڈیشن دے آدھار اتے سو دھیا ہے۔ پورے پنجہ سال ہو گئے ہن ایس نائٹک نوں لکھیاں تے ہن تیک ایہہ منج پرورشن بسندھی چرچا دا وشا بیا رہیا ہے۔

میں آئے شش متر ٹھیش سنگھ دا خاص طور تے رنی ہاں جو پچھلے چوبیسہ سال توں میری ہر رچنا نال جڑیا ہویا ہے تے جس دی سنوید شلیتتا نے میریاں رچناواں وچ کلا تمک شکتی بھری۔

میرا وشواس ہے کہ ایس نائٹک نوں کھیڈن نال کلاکار ایس دے سو دھے ہوئے روپ دا زیادہ انڈمان گے۔ میرے آلچک ایس دے ساہتک روپ نوں، اتے دہناں چتراں تے وار تالاپ نوں سچیت کلا دا نتیجہ سمجھن گے۔

بلونت گارگی

1 جنوری 1996

27 کستور با گاندھی مارگ

نویں دلی 110001

پاٲر

- کاکو : پنڈ والہار
سنٲی : اوس دی بیوی
بیٲو : اوس دی جوان دھی
دیٲا : اوس والٲت
ٲٲنی : سنٲی دی سہلی
گجن : سنٲی دے ٲیکیاں واجٲ
بنسو : روٲیاں تھٲن والی جھیوری
گوانڈھن :
تلوکا :
کسا : کاکو دٲج دوست
بارو :
سماں : 1944
سٲھان : مالوے وال اک پنڈ۔ سارا کارج کاکو لہار دی محٲھی دے ویرھے وٲج
واٲر دا ہے۔

ایکٹ پہلا

سین پہلا

کاو دی مٹھی، آہرن، کھل دی دھونکنی، ہتھوڑا سخی تے ہو رسند۔ تتران دا پنجر
ٹنگیا ہویا ہے۔ ویزھے وچ لپی ہوئی کھلی رسوئی، چلھاتے بھانڈے ٹینڈے، اک بوہا گلی
وچ کھدا ہے۔

سنٹی مٹھی وچ کولے سٹ رہی ہے تے اوس دا بارھاں سال دا پت دیپا کھل دی
دھونکنی چلا رہیا ہے۔ بنو سراتے پانی دا گھڑا چکیں گلی وچوں آوندی ہے۔ سنٹی مٹھی توں
اٹھ کے اوس دا گھڑا لہاوندی ہے۔ بنو کھونجے وچ گھڑا رکھ کے بھجی ہوئی کڑتی چھنڈی
ہے۔ اوہ پنجرے نوں دیکھدی ہے، تتران نوں چوگا پاوندی ہے۔ اوہ ہری چنی لئی ڈھاک
اتے دوہنا رکھ کے ویزھے وچوں نکلی ہے۔

سنٹی : کدھر چلی ایں دوہنا چک کے؟

بنو : دھار کڈھن۔

سنٹی : ایڈی پھیتی؟ ڈنگر ہنے باہروں آئے نیں، دھار کڈھن دا ویلا نہیں
ہویا۔

بنو : گاں نوں ہنے چو لیاواں، نہیں تاں لیوا آکڑ جاؤ۔ میریاں بوکاں بھندی
ہو۔ بے رتا چر ہو جائے تاں سنگاں تے چکن نوں آوندی اے۔

سنٹی : حالے تاں دن وی نہیں پھپیا۔

بنو : دن چھپے جاواں تاں توں غصے ہنی ایں کہ کویلے کیوں تری پھردی ایں۔

سنٹی : جا پھیر پر اوتھے ای نہ بیٹھی رہیں۔ واڑے وچ ددھ دا چھٹا دینا نہ بھلیں
نہیں تاں گگا پیر رس جاؤ۔ چما سے دے دن نہیں۔ دیوا بال کے رکھ آویں تے
پھمیتی مڑیں۔

دیپا : حالے تاں دن وی نہیں پھپیا۔
بنیو : توں مھنھی تے بیٹھ تے ایتھوں واکم کر۔

(بنیو جاندی ہے۔)

سنٹی : توں کتھے چلیا میں؟ ہن تیرا باپو آون والا اے۔ پھالے تے کہیاں پئے
نیں اوہناں نوں ڈنگنا اے۔

دیپا : گلی چ میرے ہانی کھیڈے سنائی دیندے نیں۔ باپو دے آون توں
پھلاں ہی مڑ آوں۔

سنٹی : لے اوہ آگیا۔

دیپا : ایسہ باپو نہیں۔

سنٹی : کون اے؟

دیپا : ایسہ تاں گجن چاچا اے۔

(گجن ہل چکی داخل ہوندا ہے۔)

گجن : کا کو کتھے اے؟

سنٹی : کانسی پروہت کول گیا اے بنیو دے ویاہ دا دن دھرن۔

گجن : کوئی منڈا ٹول لیا؟

سنٹی : ہاں، موڑاں والے لہار دا پت۔

گجن : چنگا کیتا۔ ہن اوہ جوان ہو گئی تے ویاہون دی عمر اے۔ سماں بیتدے

کیہ چر لگدائے... حالے کل دی گل اے اوہ ویرٹھے وچ گڈیاں پٹولے

کھیڈوی سی۔ دنوں وچ ای وڈی ہوگی۔

(کا کو داخل ہوندا ہے۔)

سنٹی : بڑا چر لا کے آیا میں؟

کا کو : پروہت کول ای چر لگ گیا۔ موڑاں توں بنیو دا سوہرا آیا ہو یا سی۔ اسیں

مہورت کڈھوا لیا۔ اسو دا ساہا نکلیا۔ پینچویں نوں ویاہ کر دیاں گے۔ ویاہ اتے

تن دن جنج رکھاں گے۔ تن دن کڑماں دی ٹہل۔ رجا کے توروں۔ پنڈ والے
یاد رکھن گے۔

سنٹی : ایویں پھڑاں نہ مار۔ جس نے دھی دے دتی اوس نے سبھ کجھ دے دتا۔
گجن : میں بیٹو نوں ریشمی جوڑا پاؤں۔
کاکو : اپنے گھرتاں ریشمی جوڑے والی نہ لیاندی۔

(سدا ہے۔)

سنٹی : دو نمیاں پکاؤن لئی آپ چلھے وچ پھوکاں مارنیاں پیندیاں نیں۔ تیویں
ہوندى تاں پکیاں پکائیاں ملدیاں۔ چلھا بلدا تے گھر وچ سکھ ہوندا۔
گجن : بھابی ستسے چنگے چنگے گھراں دے ساک آئے مینوں خربوزے ورگیاں
کڑیاں۔ پر میں حامی نہ اوٹی۔ قیسداری وچ پھس کے گھر جوگا رہ جاندا۔ ہن
موج ہے۔ مینوں کوئی ہرکھ نہیں۔

سنٹی : تینوں قیسداری دے سکھ دا کیہ پتا۔ میں تاں چلھے تے بیٹھی راج کردی
ہاں۔

کاکو : ایس ہتھوڑے دی برکت ہے ساری۔ لوہے وچوں ہی اناج اگدا ہے۔
ایسہ لوہے دا پھالا دھرتی دی ہک چیردا ہے تاں بیج بھٹدا ہے۔ فصلوں
لہلاؤندیاں نیں۔ دائیاں نال بھڑولے بھردے نیں۔ تے ایسے لوہے وچوں ہی
دارو دیاں بوتلاں نکلیاں نیں۔

(سدا ہے۔)

سنٹی : مرد پتا نہیں کیوں دارو پیندے نیں؟ کاہدا دکھ ہوندائے ایہناں نوں؟
جے فصلوں پکیاں نیں تاں دارو پیندے نیں، جے سوکا پے جاوے تاں دارو
پیندے نیں۔ خوشی ہووے جاں غمی ہووے ایہناں نوں تاں بس بہانہ
چاہیدائے۔ چودھریاں دے بھجنے نوں ای دیکھ لئو۔ باپ دے مرن چکھوں
سارے کھیت گلاسی وچ پا کے پی گیا۔ اوہنوں بھلا کاہدا دکھ سی؟

کاکو : نی کملئے، دکھ تاں جھیا ہی ساڈے نال ہے۔ تیویاں رو کے، چھاتی پٹ
کے دل ہولا کردیاں نیں، تے مرد دارو پی کے۔ میں جے دارو دا گھٹ نہ لاواں
تاں ایسہ سالے ہڈی نہیں کھلدے۔

کاکو : کیوں آیا سی گجن؟

ہل گجھنندے وا کنڈا ٹٹ گیا۔

اکھ کوکل کم دا بڑا زور اے۔ پرسوں تیرا ہل تیار کردوں گا۔ لے جاویں۔

د۔ پچھن برتاہمت نال پھوکاں لا۔

(تلوکا، کراتے بارو آوندے ہن۔ اوہناں کول کسی تے ہل

ہے۔)

تلوکا : میرا پھالا ڈنگ دتا؟

کاکو : بس تیرا کم ای چڑھیا ہویا آہرن اتے۔ دو کوشاں لاؤنیاں ہن۔ توں

ہی لوا دے۔ (تلوکا لال سوہے پھالے اتے شاں ماردا ہے۔) شاباشے! جیوندا

رہ! رتا ہولی۔ ہاں بس ٹھیک ہے۔

تلوکا : (شاں ماردا ہویا۔) ہئی شے۔

کاکو : ہن رتا پولیاں۔ تلی والے پاسیوں۔

تلوکا : فکر نہ کر۔

کاکو : بس سوت اے۔

(اوہ پھالے نوں پانی دی بالٹی وچ ڈبو کے کڈا ہے۔)

تلوکا : پھالا رتا ٹھیک طرحاں ٹھوکیں۔

کاکو : توں دیکھدا جا۔ تیرا ہل بھاویں ٹٹ جاوے پھالا نہیں نکدا۔

کرما : مینہ ورھے ہوئے نہیں، دھرتی آپھری ہوئی اے۔ مینوں نوں پھالا

چاہیداے۔ پکے لوہے دا۔

کاکو : پکے لوہے دا اج کل کال پے گیا اے۔ منڈی وچ جا کے دس دکاناں توں

پچھنا پوے گا۔

کرما : کیوں؟

کاکو : اج کل لوہے دا ہی کم اے۔ جنگ لگی ہوئی اے۔ لوہے ویاں بندوقاں

بندیاں نہیں، توپاں بندیاں نہیں، تلواراں بندیاں نہیں۔

(کاکو پھالا ٹھوکا ہے۔)

بارو : تینوں پتا اے شنے نے دھی دے ویاہ اتے انھا خرچ کیتا۔ پر پندراں

دناں پچھوں ای کڑی دے سوہریاں نے نوم چھلا لہا کے اوس نوں چیکیں تور
دتا۔

باکھڑے سن ذاج تھوڑا لیاندا۔

کرما : بھائی انتاں دے گھنے کپڑے دتے سن ماپیاں نے۔ پر سندے ہاں منڈے
وچ ہی نقص سی۔ کڑی نوں پہلی رات ہی پتا لگ گیا۔

تلو کا : لوک ہمیشہ تیویں وچ ہی نقص کڈ حدے نیں۔ لبھو سنیاں نے تن ویاہ
کتے۔ پت نوں ترسدا رہیا۔ جدوں وڈے ڈاکٹر کول گیا تاں پتا لگا کہ لبھو ہی
نامرد سی۔

کاکو : اوئے کملیو! بے منڈا کھیت وچ ہل چلاؤندا ہووے جاں آہرن اتے لوہا
کٹدا ہووے تاں اوس وچ کوئی نقص نہیں پیندا۔ اوہناں دی کڑی دے
چالے ہی نہیں سن چنگے۔

بارو : پر نشے دے کڑم روئے دے بھکھے سن۔ نونہ نوں دھکے دے کے
ماپیاں دے گھر تور دتا کہ ایسہ بد چلن اے۔ ہن اوہ رات نوں ویڑھے وچ
کوکاں مار دی اے۔۔۔ میں کواری آں دے لوکو! میں کواری آں۔

کاکو : ایویں پکھنڈ کردی اے۔ ایہو جیسی دھی باپ دی مٹی پٹن لئی ای جمدی
اے۔ (ہل دا پھالا ٹھوک کے) لے بی تیرا ہل تیرا اے، تلو کیا۔

(تے جان دے ہن۔)

(ہاک مار کے) دیوا بال لیاویں۔ کوہلا ہو گیا۔

(سنٹی دیوا بال کے لیاؤندی ہے۔ کاکو پھالا کٹدا ہے۔)

سنٹی : روٹی کھالے، سویر دا گھروں نکلیا ہو یا سیں۔ روٹی ٹھنڈی ہو جاؤ۔

کاکو : بے لوہا ٹھنڈا ہو جاوے تاں ماڑا۔ ایس ویلے پھالے لال سوہے ہوئے
پئے نیں، ایہناں نوں چنڈنا چاہیدا اے۔ بس تن کوہور رہندے نیں۔ کتھے
اے میری چھینی؟

دہپا : پتا نہیں۔

کاکو : چھینی کتھے اے بیو دی ماں؟

سنٹی : اتھے ای کتے رکھی ہوئی اے بیو نے۔

- کاکو : اوہ کیہ کردی سی چھمنی نال؟
 سنتی : اتھے ای کتے ہو۔
 کاکو : توں لبھ دے۔
 سنتی : اوہ آ کے لبھ دو۔
 کاکو : کتھے اے اوہ؟
 سنتی : واڑے وچ گال دی دھار کڈھن گئی اے۔
 کاکو : اکلی؟
 سنتی : ہاں۔
 کاکو : تینوں کنی وار آکھیا اے کہ اوس نوں واڑے وچ ددھ چون اکلی نوں نہ
 مھسیا کر۔
 سنتی : ہنے آجاندی اے۔
 کاکو : توں آپ کیوں نہ گئی؟
 سنتی : میں اکلی کدھر کدھر جاواں؟ ٹوبھے اتے کپڑے دھون گئی بھانڈے مانجے
 روٹیاں تھپاں تے مھسی دھکھائی۔
 کاکو : روٹیاں ٹھہر کے تھپ لیندی جاں اوس نوں آکھدی اوہ پکا لیندی۔ کنا چر
 ہو گیا اوس نوں گئی نوں؟
 دیپا : کدے دی گئی اے باپو۔ میں جاواں؟
 کاکو : جاتے بلا لیا اوس نوں۔

(دیپا دوڑ جاندا ہے۔)

- ہن اوہ نیانی نہیں نیار ہو گئی اے۔ اوس نوں نگاہ بیٹھ رکھیا کر۔
 سنتی : اوہ جاندی وی کتھے اے؟ بس گھر داکم کردی اے۔
 کاکو : ہاں ہاں گھر داکم گھر بہہ کے کرے۔
 سنتی : میں روٹیاں تھپ کے مھسی تپا رہی ساں، دھار کڈھن کون جاندا؟ ایسہ
 مار کھنڈی گال کسے ہو ر نوں نیڑے وی تاں نہیں آؤن دیندی۔ اوس دن ددھ
 چون گئی تاں اوس نے میرے چھڑ ماری۔ ہن تیک چھاتی دکھدی اے۔ اوہ
 بیٹو دے ہتھ پئی ہوئی ہے۔ اوہو اوس دی دھار کڈھے تاں کڈھے۔

کاکو : بھل گئی؟ واڑے وچ سر بن نال گلاں کردی دیکھی گئی سی۔ دیوے بل اٹھے سن۔ بنسوں نے ویکھیا کہ بیٹو سر بن دے موندہ وچ گال دے ددھ دیاں دھاراں مار رہی سی۔ سارے پنڈ وچ گل اڈ گئی۔

سنتی : لوکاں دی کوئی جیسہ پھڑی جاندی اے؟ کھنباں دیاں ڈاراں بناؤندیاں میں ایس پنڈ دیاں تیویاں۔ میں جاندی آں اپنی دھی نوں، کوئی عیب نہیں اوس وچ۔

کاکو : تیری تاں مت ماری ہوئی اے۔ مساں مساں ساک ٹولیا اوس لئی۔ کوئی گھوڑی منگدا سی کوئی جوڑی۔ ایسہ تاں اوہدے کرم چنگے سن کہ موڑاں والیاں نے ساک لے لیا۔

سنتی : منڈا دیکھیا اے کہ سنی سنائی اتے آپھریا پھردا میں؟

کاکو : میں آپ دیکھ کے آیاں۔ سارے پنڈ وچ لہارا کم اہل ہے۔ منڈا بڑا نگڑا۔ پنڈراں پنڈراں گھنٹے کم کردا نہیں تھکدا، جیویں لوہے دا بنیا ہووے۔

سنتی : پھتو کھیماری کھندی سی کہ منڈا کالا دھوت اے۔

کاکو : ہوں۔ ایس لئی کوئی تیلدار صاحب کتھوں بھال لیاواں۔ نی ایسہ تاں ویلیاں دیاں گلاں نیں۔ انگ پیر ہلاؤنا نہیں جھننے پھیکڑ پیلا ہی ہونا ہویا۔ اگے توں یاد رکھیں، اوس نوں رات ویلے واڑے وچ نہ بھیجیں۔ جے اوہدے سوہریں ایس گل دی سوہ وی پے گئی تاں اوہناں نے ساک چھڈ دینا اے۔

سنتی : تینوں تاں ایویں کولیاں بھدیاں نیں۔ میں اوس دن پچھیا تاں اوس نے گڈو دی پوچھ پھڑ کے سوندہ کھادی سی۔

کاکو : جا کے دیکھدا آں کیہ کردی اے اوتھے۔ اینا چر ہو گیا۔ نظام ستے دی گھوڑی دو پھیرے لا کے آگئی اے۔ سو دھاں بکری چار کے مڑ آئی۔ تندر توں ساریاں تیویاں روٹیاں پکا کے چلیاں گیاں۔ تے اوہ ہن تیک نہیں آئی۔ جتھے جاندی اے چھپریاں پا کے بہہ جاندی اے۔

(دیپا دوڑا آؤندا ہے۔)

دیپا : باپو۔

کاکو : کیہ؟
 بیٹو واڑے وچ نہیں۔ میں سارے دیکھیا۔ کھری اتے ددھ دا دوہنا پیا
 سی تے اوہ آپ اوتھے نہیں سی۔
 کاکو : چندری اولاد۔ گھردی عجت اتے کلنک۔ توں بیٹھ اتھے۔ میں جاناں تے
 لیاؤنا ہاں اوس نوں۔

(بیٹو ددھ دا دوہنا چکیں آؤندی ہے تے اندر جان لگدی
 ہے۔)

کاکو : بیٹو۔
 بیٹو : کیہ؟
 کاکو : کتھے گئی سیں؟
 بیٹو : دھار کڈھن۔
 کاکو : واڑے وچ نہیں سیں توں۔
 بیٹو : میں اوتھے ای ساں۔ دیکھ ددھ دا دوہنا۔ حالے تاں جھک وی نہیں
 بیٹھی۔

کاکو : جاندے ہاں تیرے چالے۔
 بیٹو : میں واڑے وچ ای ساں۔ کھلے نالوں وچھا چھڈیا تاں اوس نے ڈھڈاں مار
 کے گاں نوں پسا لیا تے ددھ چنکھن لگا۔ میں نیانا پا کے اوس دے تھن
 دھوتے۔ وچھے نوں دھوہ کے کھلے نال بنھیا تے ددھ چون بیٹھ گئی۔
 کاکو : تیرے کچھے دتے نوں بھیجا پر توں اوتھے نہیں سیں۔
 بیٹو : مینوں پتہ نہیں سی کہ ددھ چون لگے جے رتا چر ہو گیا تاں گھروچ دھجڑ
 مچ جاؤ۔ مگرے منڈا بھادتا، جیویں میں چور ہونی آں۔

بیٹا : میں ایس نوں سارے دیکھیا۔
 بیٹو : رہن دے جھوٹھیا۔ میں تینوں پچھوں ہاں ماریاں پر توں اگے اگے دوڑا
 آیا۔

کاکو : مینوں پتا اے جتھے گئی سیں۔ ملن گئی سیں اوس دھکڑے نوں کندھ ٹپ
 کے۔ گھرتاں جیویں تینوں سپ لڑائے۔

بنو : باپو!
 کاکو : کمڑاتے۔ کسے نہ کسے سچ باہر ٹبھی رہنی ایسں ___ کدے چھوپے کتن،
 کدے گدھا پاؤن، کدی ٹوبھے اتے کپڑے دھون۔ کوئی نہ کوئی بہانہ
 چاہیدائے تینوں۔ باج نہیں آؤندی ملنوں اوس بدماش نون؟
 بنو : تینوں پنڈ دا ہر گھبرو بدماش لگدائے۔ ہر ویلے شک، ہر ویلے اکھاں وچ لہو۔
 کاکو : اپنی وار ورجیا اے تینوں۔

(بنو اندر جان لگدی ہے۔)

کتھے چلی ایس؟

بنو : چھڈ مینوں۔
 کاکو : جے کل تون ددھ چون گئی تاں ٹنگاں بھن دوں۔
 بنو : چھڈ۔
 کاکو : تیرے ایسہ چالے کسے دن سانوں لے ڈبن گے۔ پھیکڑلے ویلے تون
 میری داڑھی وچ کھیہ ای پاؤنی اے۔ ہور کھیہ تے ایہدھر میں ایہدے لئی ور
 ٹولدا پھردا آں۔ ایڈا انگڑا لہارا کم اے اوس منڈے دا۔
 بنو : ہاں لہارا۔ ایسے لئی میرا جی اوس تون نفرت کھاندا اے۔
 کاکو : تیری سرت ٹکانے ہے کہ نہیں؟

بنو : نہیں۔

کاکو : کیہ آکھیا؟

بنو : نہیں میری سرت ٹکانے نہیں۔ میں روز دا ایسہ جھوٹھ مکا دیاں گی۔

کاکو : کون ماردا اے جھوٹھ؟

بنو : میں۔

کاکو : کیہ؟

بنو : میں ماریا سی جھوٹھ۔ میں ایسہ گل لکاؤندی رہی۔ پر اج ایسں دا نتارا کر

کے ہٹوں۔ میں اوسے نون ملن گئی ساں ___

کاکو : تون میری دھی نہیں کسے بے ایمان دی جٹی ایس۔ دیکھدی کیسہ ایس۔

سندی نہیں؟

بیٹو : نہیں۔

کاکو : کیہ؟

بیٹو : میں کچھ نہیں سنیا۔ میری سنگھی گھٹ دیو۔ مینوں وڈھ دیو۔۔۔

کاکو : توں ایہہ لچھن چھڈ دے کہتے۔ ایس طرحاں۔۔۔

بیٹو : ہاں ایس طرحاں۔۔۔ میں نہیں رہنا! نہیں!! نہیں!!! سووار نہیں!!!

کاکو : (اوس دی بانہہ مروڑ کے) ملیں گی اوس نوں؟ ملیں گی؟ ملیں گی؟

بیٹو : (ڈ سکدی ہوئی) نہیں۔ چھڈ۔۔۔ نہیں۔۔۔ چھڈ۔

(سنٹی دوڑ کے آؤندی ہے۔)

سنٹی : کیوں گھلن لگیائیں کڑی نال؟ چھڈ میری دھی نوں۔

کاکو : جدوں میں ایس نوں ساہنے بولدی دیکھدا آں تاں مینوں آگ لگ

جاندی اے۔ لے جا ایس بے حیا نوں اندر۔

(بیٹو اندر جاندی ہے۔)

سنٹی : کیوں لوہا لاکھا ہون لگیائیں؟ جوان دھی اتے ہتھ چکدے نوں سارا

جگ دیدا اے۔

کاکو : دیکھن دے۔ مینوں کسے دی دھونس اے؟ میں پنڈ وچ سر نیواں کر کے

نہیں ترنا۔ میں تاں سدھی سرنگ کر دیوں۔ دور ہو جا میریاں اکھاں توں۔ (بیٹو

اتھرو پونجھی اندر جاندی ہے۔) ایس نے میرا روہ حالے دیکھیا نہیں۔ بے

کدے کسک وی جائے۔ تیری سر چڑھائی ہوئی ہے۔ توں ایس دی حمایت

کردی اس۔ نیانی ہے کیہ ہو یا ٹوبھے تے کپڑے دھون چلی گئی تاں کیہ ہو یا۔

واڑے چ دھار کڈھن چلی گئی تاں کیہ ہو یا۔ دیکھدی اس ہن ایس ”کیہ

ہوئے نوں؟“

سنٹی : توں اوس اتے ہتھ چکیا تاں ہی اوہ موہرے بولدی ہے۔ جوان دھی پت

نوں اندر وڑ کے سمجھائیے۔

کاکو : اوہ سمجھے وی بے میری دھی ہوندی تاں مجال ہے کسے دل جھاک

جاندی۔

سنٹی : اوہ تیری دھی ہے ایسے کر کے اڑھب ہے۔

کاکو : تیرے اتے گئی ہے۔ چنگی بھلی سی۔ گھر داکم کردی۔ اکھ دی شرم مندی۔
 پر اک دم اوس نے ساری شرم لاه شی۔ چندری اولاد۔ کوئی گل ٹھیک نہیں،
 کوئی طور ٹھیک نہیں۔ تے ٹھیک ہووے وی کیویں؟ توں کیہڑا ٹھیک سیں۔
 ایس گھروچ آون پچھوں سال بھر نہیں سی بولی میرے نال۔

سنتی : کیوں پرانیاں گلاں چھیڑوا ایں۔

کاکو : پنج سال لگے سن تینوں ... شاید ست سال تاں جا کے کتے سدھے موہنہ
 گل کیتی توں میرے نال۔ میں تیری ہر خاطر کیتی پر توں سدا اپنے پیکیاں دی
 ہی بنی رہی۔ گل کرن لئی آکھدا تاں چپ ہو جاندی ... کسے ٹونے کتے پتلے
 وانگ۔ توں ایس گھروچ بگائیاں وانگ رہی۔

سنتی : اوہناں دنوں دے مسہنے نہ دے میرے کالجے نوں اک لگ جاندی اے۔

(باہروں آواز)

کاکو گھر ہیں؟ کاکو!

(کاکو باہر آوندا ہے۔)

کاکو : (جھاک کے) کیہ گل اے حوالدار جی؟

سپاہی : ڈاک بنگلے وچ تھانیدار صاحب اترے نیں۔

کاکو : حکم؟

سپاہی : اوہناں دی گھوڑی دے نعل تھ گئے نیں۔ تڑکے اوہناں نے دورے

تے جانا اے۔ میرے نال چل۔

کاکو : تیس گھوڑی نوں اتھے ہی لے آونا سی۔ اتھے محٹھی محکمھی ہوئی

اے۔ سبھ سندا اتھے نیں۔ تیس دیکھدے نہیں اتوں رات اتر پئی اے۔

میں اتھے محٹھی کیویں محکھاواں گا؟

سپاہی : پر مینوں حکم اے تینوں بلا کے لیاواں۔

(سپاہی نال کاکو جاندا ہے۔)

سنتی : کئی وار سمجھایا کہ اپنے باپو دے ساہنے نہ بولیا کر۔ پر تیرا متھا گرم ہی

رہندا اے۔ چپ کیوں ایں؟ بول؟ کجھ تاں بول۔ اپنی ماں نال گل کردھئے۔

اینا غصہ؟ تیرے بھلے لئی آکھدی ہاں۔ آخر تیری ماں ہاں، ویرن تاں نہیں۔

بول تیری چپ مینوں تڑپا رہی ہے۔ کچھ ہی بول میری لاڈو۔ تیری الہ عمر اے،
تینوں پتا نہیں۔ تیرے سروچ کیہ دھوڑ دتا اوس نے؟ کیوں ساڈی مٹی پٹن لگی
اس؟

بنو : کیہ کراں میریے مائیں؟ میں کے ہور مٹی دی بنی ہوئی آن۔ میریاں
چھاتیاں وچ سورج تپدے نیں۔ جی کردائے ٹھنڈے ددھ دا کھوہ پی جاواں،
تاں جو ٹھنڈ پوے۔ رات نوں میں سوں نہیں سکدی۔ ہے ربا۔ میرے جسم
وچ اگ کیوں بھر دتی؟ جی کردائے ہنیریاں راتاں نوں کالے ویرھے وچ
گھدی پھراں۔ کیاں مار مار کے بھن شاں ایس ویرھے دیاں کندھاں
نوں۔

سنٹی : کیوں نکران ماردی ایس بیٹلے۔ (کچھ کے اوس نوں پرے کردی ہے۔)
مینوں دیکھ۔ میں وی ایس گھردی پت بن کے رہی آن۔ پورے اٹھاراں
ورھے۔

بنو : تینوں دیکھ کے ہی تاں مینوں ڈر آوندائے۔
سنٹی : کڑی نوں چاہیدائے کہ اوہ ویرھے دے اندر رہے، نہیں تاں اوس نوں
سراپ لگدائے۔ اوہ تباہ ہو جاندی اے۔

بنو : پر میں کیہڑے کھوہ چ ڈگاں؟ جس گلی وچوں دی لنگھدی آن، سینکڑے
اکھاں جھپکدیاں نیں۔ کندھاں وچوں کھلیاں تاکیاں وی مینوں گھور دیاں
نیں۔ میں کیہ کردی ہاں، کیہ سوچدی ہاں کتھے جاندی ہاں۔۔۔ سبھ کچھ
دیکھدیاں نیں لوکاں دیاں اکھاں۔ میں قیدی ہاں ایس پھوکنے ویرھے دی۔

سنٹی : بنو، توں نری ایس گھردی دھی نہیں، سارے پنڈ دی دھی ایس۔ جے
توں پنڈ دی عزت پٹ دتی تاں تینوں کے نہیں بخشنا۔

بنو : پنڈ دی عزت تاں روز پٹی جاندی اے۔۔۔ ہرپل ہر گھڑی۔ نرے جھوٹھ
تے دکھاوے اتے کھڑی اے ایسہ عزت۔ ایتھوں دی ہر تیویں دی ہک وچ
ویگ سلگدا اے تے ایس دی اگ وچ مچ کے اوہ سواہ ہوئی پئی اے۔

سنٹی : پنڈ دی عزت پٹن نالوں تاں تیویں زہر کھاوے۔
بنو : سبھ نوں پتہ اے پنڈ دی عزت دا۔ بڈھیاں، جوان تے نکیاں کڑیاں

نوں۔ جمدیاں نوں ہی پتہ ہوندائے کہ ہیرے وچ کیہ ہو رہیا اے۔ ہر کوئی
 ویکھدا اے، پر مندا نہیں۔ تیویاں وچ گپت سانجھ اے، گجھے بھیت نوں
 لکاون دی سازش پر میں ایسہ بوجھ نہیں جھل سکدی۔ نہیں جھل سکدی ایسہ
 بوجھ۔

بنو : (ہنجواں وچ) نہیں ملاں گی۔ میں بہت بری ہاں۔ بہت بھیڑی ہاں۔ مینوں
 معاف کر دے میریے مائیں۔

سنتی : میری سونہ کھا، میرے ددھ دی سونہ کھا۔

بنو : تیرے ددھ دی سونہ، اوس نوں نہیں ملاں گی۔

سنتی : جے توں اوس نوں پھیر کدے ملی تاں میری مری دامونہ دیکھیں۔

بنو : کدے نہیں ملاں گی ہن اوس نوں۔

(جذبات دی شدت نال کتبدی ہوئی بنو ماں دی چھاتی نال
 لگ جاندی ہے۔ باہر کڑیاں دا گدھا چمدا ہے۔ سنتی بنو نوں
 گھٹ کے جھمی پالیندی ہے۔ اچے اچے ساہ... ہنجواں وچ
 بھجیاں ہچکیاں... باہروں گھوڑی دے ہنہناؤن دی آواز۔ کاکو
 تے دیپا آوندے ہن۔)

کاکو : بنو دی ماں تھانیدار دی گھوڑی آگنی ہنے نعل ٹھوکنے نیں۔ چل دے پسا
 محشمی وچ نعل سٹ کے پھوکاں مار۔

(کاکو محشمی وچوں لال سوہا نعل کڈھ کے آہن اتے رکھدا
 ہے اتے ہتھوڑے نال سٹاں لاؤندا ہے۔ پھیر پانی وچ ڈوب
 کے باہر لے جاندا ہے۔ دیپا لائین لے کے اوس دے پچھے
 جاندا ہے۔)

(گھوڑی دی اچی ہنہناہٹ تے نعل ٹھوکن دی آواز۔
 بنو تڑپ کے سنتی دی ہک نال لگ لگ جاندی۔ تے سسکیاں
 بھردی ہے۔)

آوازاں (باہرو) زور دی پھڑ کے رکھو۔ رسہ نہ چھڑالوے! اگے نہ ہو یو۔ مونہ
 زور اے۔ پھڑ کے رکھو۔

(گھوڑی دیاں آوازاں بند ہو جاندیاں ہن۔ سنتی رسوئی وچ کم
کرن لگدی ہے چلھے اتے تو رکھدی ہے۔ کاکو تے دیپا
آوندے ہن۔)

کاکو : بڑی اڑھب گھوڑی سی۔ مساں پھڑکے رکھی۔
سنتی : ہن روٹی کھالے۔

(کاکو شراب دی بوتل کھولدا ہے۔ گلاس وچ پا کے پیندا
ہے۔)

کاکو : لے پت اک گھٹ توں وی پی لے۔
سنتی : خبردار جے منڈے نوں پیائی تاں۔

(بنو چنگیر وچ روٹیاں کڈھ کے تھالی وچ پروسدی ہے تے ڈوئی
پھیر کے تاوڑی وچوں ساگ کانسی دے کٹورے وچ پاؤندی
ہے۔ کاکو مکی مار کے گنڈھا بھندا ہے۔ دوویں پیو پت روٹی
کھاندے ہن۔ دور گھوڑی دی ہنہناہٹ۔)

(ہولی ہولی ہنیرا۔)

ایکٹ پہلا

سین دو جا

- (پیلی روشنی ابھردی ہے۔ کاکو شراب دا گھٹ بھر کے
سنٹی ول دیکھدا ہے پچھو کڑ وچ الغوزیاں دیاں سراں۔)
- کاکو : میں سوچدا ہاں دیپا پڑھائی وچ کمزور ہے۔ ایہنوں پس وچ بھرتی کروا
دیاں گے۔ شاید تھانیدار ہی بن جاوے۔ لوہا کٹن نالوں لوکاں نوں کتنا زیادہ
فائدے مند ہے۔
- سنٹی : توں ہر ویلے کٹن دیاں گلاں کردائیں جاں لوہے دیاں۔
- کاکو : ہور کیہ سوئے دیاں گلاں کراں؟ سچ پچھیں تاں لوہا سوئے نالوں کتے
چنگا۔ سوئے کئی دھات اے۔۔۔ پیلا زرد رنگ، پیلے سریر وانگ۔ نہ ایہہ
لکڑ وڈھ سکے، نہ دھرتی واہ سکے، نہ دشمن دا وار ڈک سکے۔ تلوار لوہے دی
بندی اے، سوئے دی نہیں۔ پر شاستراں نے سوئے نوں باہمن بنا دتا اے
تے لوہے نوں چنڈال۔
- سنٹی : ایسے لئی توں مینوں لوہے دی نتھ پائی ہوئی اے۔
- کاکو : جدوں تینوں ویاہ کے لیاندا تاں سوئے دی نتھ پائی سی۔ بھل گئی؟ پیل
پتیاں والی لال منکیاں تے سہارے والی سوئے دی نتھ۔
- سنٹی : ایس بھئی اتے ہولی ہولی ایہہ لوہے دی بن گئی۔ دن رات بنھی ہوئی
آں میں ایس چندری مٹھی نال۔

کاکو : محشمی نون گاہل نہ دے۔ (کاکو بھڑک کے اٹھ کھڑا ہوندا ہے۔) میں ایس محشمی اتے ہی پیدا ہو یا ساں۔ میرا باپ آخری دم تیک ایسے محشمی اتے لوہا کٹدا رہیا۔ جدوں پلگ پئی تاں پنڈ دے سارے لوک دوڑ گئے تے اوہناں نے نہر دے پار لے کنڈھے اتے جھگیاں پالیاں۔ پر میرا باپ اتھے ای رہیا۔ رات نون اوس دے ہتھوڑے دی آواز پنڈ وچ گو نجدی... اوہ آکھدا، چوہے لوہے دا کجھ نہیں وگاڑ سکدے۔ پر انت وچ اوس نون پلگ نے لے لیا۔ ماں وی نال ای چل وی۔ میں اوس ویلے دس ورہیاں دا ساں... سرکاری لوک آئے تے اوہناں نے پلگ نون ختم کرن لئی گھراں نون اگ لادتی۔ پنڈ دے بتے گھر کھولے بن گئے۔ مینوں صرف ہتھوڑا چلاؤنا آوندا سی۔ ہتھوڑا، چھنی تے سخی ای میرے کھڈاؤنے سن۔ ایہناں نال کھڈاؤ میں وڈا ہو یا۔ محشمی اتے دن رات کم کیتا تے علاقے دا سبھ تون وڈا لوہار بن گیا۔ قبیلے وچ لوک میری طاقت نون منن لگے۔ روہی دے جنڈ وانگ میں اکلا ساں، تے طاقتور۔ میرے ہتھوڑے وچوں چنگیاڑے اڈدے سن۔ تیرے باپ نے مینوں ایسے محشمی اتے دیکھیا... میرے واڑے وچ دو گٹواں سن، دوویں لویریاں۔ تے محشمی اتے چوکھا کم۔ تینوں ویاہ کے لیاندا۔ جد تون آئی تاں ایس دہلیز اتے تیل چون نون کوئی نہیں سی نہ ماں، نہ کوئی بھین، نہ بھابی۔ تیرے آون نال ویرھے وچ چانن ہو گیا... یاد ہے تینوں پہلی رات؟ میں دیوا بجھاؤن لگا تاں تون آکھیا، اہے نہیں۔ پھیر میں اکو پھوک مار کے دیوا بجھا دتا۔ ہنیرے وچ میں تیرے بھرویں جسم نون محسوس کیتا، ایس دی گرمی نون۔ تیرا ساہ دھونکنی وانگ چل رہیا سی۔ دو جے دن اٹھیا تاں خوشی نال ڈکھیا ہو یا۔ شام نون دوستاں نال راج کے شراب پیتی... تون میری ہیں۔ سرتوں پیراں تیک میری۔

سنتی : سرتوں کھار کھاندا سیں۔

کاکو : میں کس نال کھار کھانی ہوئی؟ سگوں سارا پنڈ کھار کھاندا سی میرے نال، کیونکہ تون سوہنی سیں، تے میری۔

سنتی : ہن تون مینوں پہلا وانگ پیار نہیں کردا۔ بس شراب دی بوتل چاہیدی اے تینوں۔

کاکو : لوہا ہضم کرنا کوئی آسان اے؟ میں لوہا کٹدا نہیں، لوہا پھلدا ہاں۔
 دھو آں، مچے ہوئے لوہے دا بور، اگ... توں سمجھدی ایس بغیر شراب دے
 ایہناں نوں پچا سکداں میں کدے؟ (بوٹل موندہ نوں لاؤندا ہے۔) سالی سنگھ
 وچوں لنگھدی کالجے چ دیوے بالدی جاندی اے۔

سنتی : ہو رنہ پیوی جا۔

کاکو : ستے، اک گھٹ توں وی لے لے میرے نال اج۔ جدوں توں مکلادے
 آئی سی تاں میں تینوں آپنی سوندہ کھوا کے ایہو چودھواں رتن چکھایا سی۔

سنتی : میں نہیں پندی۔

کاکو : پی لے اک گھٹ۔

سنتی : کتھوں سکھ کے آیا میں ایہہ گلاں؟ اوس بنسو حرامن توں جو مرداں نوں
 شراب پلاوندی اے تے جنے کھنے نال سوندی پھردی اے۔

کاکو : سوہریئے، مردنہا تا دھوتا گھوڑا، اوس دا کیہ تھہ جانداے۔

سنتی : توں مینوں کئی مینیاں توں ہتھ نہیں لایا۔

کاکو : مھسھی دا کم نہیں دیکھدی؟ دن رات لوہا کٹداں...

سنتی : میراجی کردائے توں مینوں وی لوہے وانگ کٹیں۔

کاکو : ٹھیک آکھدی ہیں، تیویں نوں ایس دی لوڑاے۔ رب نے تیویں دا سریر

دوہرا تھرا بنایاے... بھرویاں چھاتیاں تے پٹ تاں جو مرد دا ظلم سہ سکن۔

(پچھو کڑوچ الغوزیاں دی دھن پھیرا بھردی ہے۔)

سنتی : تیریاں اکھاں لال نیں۔

کاکو : ایہہ لال ڈورے تینوں دیکھ کے تردے نیں میریاں اکھاں وچ۔ بیٹو سوں

گئی؟

سنتی : ہاں۔

کاکو : تے دیا؟

سنتی : اوہ وی۔

کاکو : تے ککڑ تاڑدے؟

سنتی : ہاں۔

کاکو : تے ہن توں---

سنٹی : میں کیہ؟

کاکو : تینوں اس طرحاں بھری بھری دیکھدا ہاں تاں جی کروائے تینوں وی پھک
لواں... مٹھی توں اڈدے لوہے وانگ...

(کاکو اوس ول دیکھدا ہے۔ سنٹی دیوے نوں چک کے پھوک

ماردی ہے۔ ہیرے وچ سنگیت اچا ہو جاندا ہے۔)

(ہیرا)

ایکٹ دوجا

سین پہلا

(کاکو سان اتے گنڈا سا تیز کر رہیا ہے۔ بیٹو ساہنے بیٹھی گھمدی ہوئی
سان دے پٹے نوں کھچ رہی ہے۔ گنڈا سے وچوں چنگیاڑے اڈدے ہن۔)

بیٹو : (ہمدی ہے) جی کردائے ایہناں چنگیاڑیاں نوں پھڑ لوواں تے کھا لوواں۔
باپو، لوہے وچوں چنگیاڑے کیوں نکلدے نیں؟
کاکو : لوہے وچ اگ ستی پئی ہوندی اے، بیٹو۔ پتھر دی رگڑ نال لوہا چنگیاڑے
چھڑدائے۔

بیٹو : جی کردائے ایہناں نوں جھولی وچ پالواں۔

کاکو : اگ نوں کوئی نہیں پھڑ سکدا۔

بیٹو : مینوں اگ توں ڈر نہیں لگدا، پر ہنیرے توں ڈر لگدائے۔

کاکو : کاپدا ڈر؟ ایس ہتھوڑے اگے تاں بھوت وی دوڑدے۔

(کاکو گنڈا سے دی دھار نوں انگوٹھے نال محسوس کردا ہے۔)

گنڈا سا تیز ہو گیا لے ایس نوں رکھ دے۔

(بیٹو گنڈا سا پھڑکے سبات دے چھپروچ اڑنگ دیندی ہے۔)

میں منڈی لوہا لین چلیا ہاں۔ توں پچھوں ایہناں داتریاں دے دندے کدھ

دیویں۔

(اوہ جاندا ہے۔ بیٹو آ لے وچوں شیشہ کڈ حدی ہے، کنگھی
 کردی ہے تے کھڑکی کول کھڑی باہر جھاکدی ہے۔ پچنی داخل
 ہوندی ہے۔)

پچنی : کوئی ہے گھر وچ؟ ویرھا تاں خالی پیا اے۔ مٹھی گھدی اے۔ اوہ
 کھڑی اے سنتی کھڑکی کول۔ ستنے! کیڑیاں سوچاں چ ڈبی کھڑیں ایں؟
 بیٹو : (مڑکے) کون اے؟

پچنی : توں کون ایں؟ بیٹو؟ ہائے! کیڈی وڈی ہو گئی توں۔ میں سمجھی سنتی کھڑی
 آ۔ اوہی قد، اوہی کاٹھ۔ اوہی نہار، اوہی لمی گت۔

بیٹو : تے توں ماسی؟
 پچنی : ہاں میں آں، تیری ماسی۔ تیری ماں دی سہیلی۔ پچھانیا نہیں مینوں؟ پچ

سال پہلاں میں ایس گھر آئی ساں۔ بھل گئی ماسی نوں؟
 بیٹو : آہ... پچھلی وار توں میرے لئی بیر لے کے آئی سیں نا؟
 پچنی : ہن وی لے کے آئی ہاں۔ لے کر جھولی۔ لال لال بیر نہیں ملھیاں
 دے۔ میں سمجھدی سی توں اوڈی ہی ہوویں گی، پر سکھ نال ہن تاں ٹیار ہو گئی
 ایں۔

(سنتی آوندی ہے۔)

سنتی : دھن بھاگ توں آئی۔ (جھمی پا کے ملدیاں ہن۔) تینوں مل کے کالجے
 چ ٹھنڈ پے گئی۔ توں اوہو جیسی دی اوہو جیسی۔ جو ان تے ہس مکھ۔ مینوں
 تیرا سینہ مل گیا سی، پر ساڈی ویٹرکی نوں اپھریواں ہو گیا اے۔ ایں سوچیا کوئی
 سب سلوتی کھا آئی اے شاید۔ پر بڈھے سلوتری نے دیا اے کہ ویٹرکی
 نوں ددھ ہو گئی۔ شکر اے۔

پچنی : مینوں بوہلی بھیجیں گی؟

سنتی : لے تینوں نہ بھیجوں تاں ہو ر کس نوں؟ توں کدوں آئی؟

پچنی : میرے گھر والے دی اچانک ای ایتھوں دی بدلی ہو گئی۔ پہلے پٹواری

نوں لاه دتا۔ اوہ رشوت کھاندا سی۔ کل آتھنے ساڈا گڈا پہنچیا۔

سنتی : چنگا ہو یا توں اتھے آ گئی۔

(بنو بیر کھانڈی ہوئی اندر چلی جانڈی ہے۔)

پجنتی : اپنے سال ہو گئے پر ایسہ ویڑھا نہیں بدلیا۔ اوہی دھونکئی، اوہی آہرن،
اوہی بھٹی۔ ککڑاں دا کھڈاوی اوتھے ہی ہے۔

سنتی : میں وی اوتھے ہی آں۔

پجنتی : جدوں میں بنو نوں کھڑکی کول کھڑی نوں دیکھیاتے سمجھی کہ توں کھڑی
ایں۔

سنتی : ہن اوہ وڈی ہو گئی اے۔

پجنتی : عین تیرے ورگی، جدوں توں اٹھاراں سال دی سیں۔

سنتی : ٹھیک آکھدی ایں۔ کل بنو دی جتی بن کے آئی۔ میں پا کے دیکھی تاں
میرے پیچ آگئی۔

پجنتی : ساویں تیری مورت۔

سنتی : پر بھا میرے نالوں پٹھا۔

پجنتی : ویاہ کد دا دھریا اے؟

سنتی : اگلے مہینے مہینچویں دا ساہا نکلیا اے۔ ٹوہاں منگل سنیاں نے گھڑیاں نیں۔
دکھاواں تینوں؟

(سنتی اندر جا کے صندوق وچوں لال پوٹلی لیاؤندی ہے۔)

آہ دیکھ۔

پجنتی : بڑی بھاری نتھ اے۔

سنتی : بنو دے باپو نے سارا سوٹا نتھ اتے لا دتا۔ آکھدائے نتھ ساریاں گنٹیاں
دی ملکہ ہے۔ مینوں گنٹیاں وچوں نتھ ہی چنگی لگدی اے۔ تے ایسہ لال
جتی۔ نہالے ورگا چھیار سارے علاقے وچ کھیرا ہونائے۔ بڑی ریبھ نال
بنائی اے اوس نے ایسہ جتی۔

پجنتی : بنو نوں دیکھ کے مینوں اوہ ویلا یاد آ گیا جدوں توں تے میں کپڑے دھون
ڈھاب اتے جانڈیاں ساں۔ پانی وچ لتاں لکا کے بیٹھیاں تے اڈیاں
کوچدیاں۔ پانی دیاں چلیاں بھر کے اپنے ہتھاں وچ سورج دیکھدیاں۔

سنتی : پر ہن اپنے ہتھ دیکھدی ہاں تاں سواہ دیاں لیکاں دسدیاں نیں۔

(یکدم) ہارے وچ ساگ دھر کے بھل گئی۔ گلاں وچ لگی رہی۔ کتے تھلے نہ لگ گیا ہووے۔ جا کے دیکھیاں۔

پچی : ویاہ دے کم کاج لئی آواں گی۔۔۔ گوٹا لواون تے تیرے نال رل کے گیت گاؤن۔

(جانندی ہے۔)

سنٹی رسوئی وچ جا کے ہارے وچ رجمدے ساگ وچ ڈوئی پھیروی ہے۔ بیٹو نوں ہاک ماروی ہے۔)

سنٹی : بیٹو۔ نی بولدی کیوں نہیں۔

بیٹو : (آوندی ہوئی) ہاں، کیہ اے؟

سنٹی : ساگ رجمدے گیا۔ ہن توں ہارے وچ بھلیاں دھر دے۔ پاتھیاں دی آگ

تے ہولی ہولی رجمدے گیاں۔ نی چپ کیوں ہو گئی۔ ایسہ لئی پھردی ہیں؟

بیٹو : کل گاں نے نیانا تڑوا لیا سی۔ لیوا بھریا ہویا سی۔ میں چون بیٹھی تاں کلے

نال نہیا وچھا! ژاؤن گیا۔ گاں اڑک گئی۔ اوس نے دو چھڑاں ماریاں تے نیانا تڑوا کے رہن لگی۔

سنٹی : پھیر توں کیہ کردی سی ایس رے دا؟

بیٹو : سنڈ حدی ساں گھس کے بودا ہو گیا۔ میں سنڈھیا تاں ہے پر ایس نے دو

دن وی نہیں کڈھنے۔

سنٹی : توں سیانی ہو گئی ہیں، کجھ گھر دا کم کریا کر۔ دیکھ، گھروں باہروں سارا کم

میںوں ہی کرنا پیندا ہے۔ روٹیاں تھپن، ... کھنٹی دی سواہ کڑھن، ... دارے

وچ گتاوا کرن دا سارا کم... بہت تھک گئی ہاں میں۔

(اوہ لپے ہوئے فرش اتے پیر کے لیٹ جانندی ہے۔ لمی

انگڑائی لیندی ہے تے آکڑاں بھندی ہے۔)

بیٹو! دھنے آذرا میںوں لتاڑدے۔

بیٹو : ماں، تینوں میرا بوجھ نہیں لگدا؟

سنٹی : نہیں! جدوں میں تینوں نوں مہینے ڈھڈ وچ لئی پھردی رہی، اودوں تیرا

بوجھ نہ لگیا تاں ہن کیوں لگو۔

بنو : ہن ایس لئی کہ میں وڈی ہو گئی ہاں۔ تیتھوں وی لمی۔ ایسے لئی میں
پولے ہیس لتاڑدی ہاں تینوں۔ لگدا ہے جیویں میں پوصی دھرتی اتے تر رہی
ہوواں۔

سنٹی : ہور بھرواں پیر رکھ میرے اتے۔ میرے موڈھیاں اتے ... پٹھ اتے ...
لتاں اتے ... مینوں چنگا لگدا ہے ... (ہو نگر ماردی ہوئی) چین پے رہیا ہے ہڈاں
وچ۔ آرام آگیا میری دیرہ نوں۔

(دوروں ڈھولکی دی آواز اچی ہو جاندی ہے۔ ماں دیاں
ہونگراں اچیاں ہو جاندیاں ہن۔ ہولی ہولی اوہ سانت ہو
جاندی ہے۔ اوہ چوپھال مست پئی ہے نشے وچ۔)
بنو کجھ چر لئی کھری سوچدی ہے۔
گدھا اتے گیت پھراچا ہو جاندا ہے۔
بنو سبات وچ جاندی ہے۔ شیشہ دیکھدی ہے، گت کردی
ہے تے ہری چنی لیندی ہے۔ نوں جتی پاؤندی ہے۔
(یکدم سنٹی اوس نوں دیکھ کے کڑکدی ہے۔)

سنٹی : کتھے چلی ایس؟
بنو : ہینگھ جھوٹن۔ ٹوبھے والے پل اتے۔
سنٹی : خبردار بے اوتھے گئی۔
بنو : ساریاں کڑیاں گئیاں نیں ہینگھ جھوٹن۔ گدھا پاؤن تے تیاں کھیڈن۔
میں کیوں نہ جاواں؟
سنٹی : باج نہیں آؤنا؟ سنگھی گھٹ شاں گی تیری۔
بنو : کیوں روکدی ہیں مینوں؟
سنٹی : پتا ہے تینوں؟ پرتاپے دی جوان دھی نوں دو چوبر لے گئے سن چرھیاں
دے کھیتاں وچ۔ اوتھے مونہہ کالا کیتا اوس نال۔

(پچھو کڑ وچ گدھا مچدا ہے تے گیت گونجدا ہے۔)

گیت : باجرے واسٹہ نی میں تلی تے مروڑیا...

باجرے واسٹا...

رٹھرا جاندا ماہیا
نی میں گلی وچوں موڑیا...

باجرے دا سٹا...

سنتی : کھری کیہ سندی ہیں۔ بے پینگہ جھوٹنی اسن تاں ویرھے وچ جھوٹ،
اوس پیل دے ڈاہنے نال۔

بینو : اہمہ ڈاہنا پینگہ جھوٹن لئی نہیں۔ پھاہالین لئی چنگا ہے۔

سنتی : کیوں کبول بولدی ہیں؟ اہمہ درخت تیرے نال وڈا ہویا۔ ایس دی چھاں
پیتھ توں جوان ہوئی۔

بینو : میں بے والے پیل اتے ہی جھوٹن جاواں گی، لمی اچی پینگہ جھوٹن تاں
جو میریاں تلیاں اسمان نوں چھوہ لین۔ دھرتی پٹھی ہو جاوے۔ اسمان میرے
پیراں وچ آڈگے۔

سنتی : (غصے وچ تڑپ کے) میں کردی ہاں تیرا علاج۔ سنگل پا کے رکھوں گی
تینوں اندر۔ کوٹھڑی وچ ڈک کے دیاں گی تینوں ڈالنے۔ دیکھدی آں توں
کیوں جانی اسن باہر۔

(سنتی بوہے وچوں باہر نکلی ہے۔ دروازہ بند کردی ہے تے
باہروں کنڈا جڑ دیندی ہے۔ بینو چو کدی ہے۔ اوہ دوڑ کے
دروازے نوں کھولن دا اتن کردی ہے۔ بند دروازے اتے
کیاں ماردی ہے تے چیندی ہے۔)

بینو : دروازہ کیوں بند کر دتا؟ کنڈا کیوں جڑ دتا ویرھے نوں نالے؟ کھول
دروازہ۔ کیوں تاڑ رکھیا ای مینوں ایس ویرھے وچ؟ دروازہ کھول۔ ہائے ربا۔
میرا پنڈا کیوں رپ رہیا اے؟ رات نوں منجی اتے پئی اڈیاں کیوں رگڑدی
ہاں؟ کیوں میریاں تلیاں وچوں چنگیاڑے نکلے نیں؟ ہائے ربا۔
باجرے دا سٹانی میں تلی تے موڑیا...

باجرے دا سٹا...

(تیز لے وچ جوش تے مستی دیاں گھمن گھیریا تڑپدیاں ہن۔
بینوں دوڑ کے کچی کندھ دے گھورے وچوں باہر جھاکدی ہے۔ کندھ اتے

کیاں مار دی ہے۔ اوہ گیت دی لے دے نال وال کھول کے کوکاں مار دی
 ہوئی نچدی ہے۔ ایسہ پنچنا وحشی روپ دھار لیندا ہے۔ لے دی تیزی نال بیو
 نوں دنلاں پین لگدیاں ہن تے اوہ ویرھے وچ یٹنیاں کھاندی ہے۔ اوس دا
 کام متا ویک سکھراتے پجد اے تے ہولی ہولی شانت ہو جاندا ہے۔
 باہر گدھاتے گیت بند ہو جاندا ہے ہن۔

بیو دے چہرے اتے پسینہ تے ساہ چڑھیا ہویا ہے۔ اوہ ہن رہی ہے۔
 (سنٹی باہروں بو ہے دا کنڈا کھول کے اندر آوندی ہے۔ بیو نوں دیکھدی
 ہے۔)

سنٹی : کیہ ہو گیا تینوں، چند ریئے۔ کیوں کلش پایا گھر وچ۔
 (بیو زمین اتے پئی سک رہی ہے۔ سنٹی اوس نوں غصے بھریاں نظراں نال
 دیکھدی ہے۔ ہولی ہولی اوہ ڈونگھی سوچ وچ ڈب جاندی ہے۔)

(پھیر آوٹ)
 (سنٹی محشمی نوں پھوکان لا کے مھکھاؤندی ہے۔
 دو پھالے اگ وچ شدی ہے۔ بنسو لوہے دا وڈا کڑچا پھڑی
 داخل ہوندی ہے۔)

بنسو : اگ منگن آئی ہاں تیرے کولوں۔ میرے کڑچھے وچ دو چار انگیار پاوے۔
 سنٹی : حالی محشمی کھی نہیں۔
 بنسو : توں ویسہ وار میرے تندور توں اگ لین آئی ہوویں گی۔ میں وی کدے
 موڑیا تینوں ایس طرحاں؟

سنٹی : کسے ویلے جے میں دو کولے لے آئی سی تیرے گھروں تاں ہن تیک
 پچھتاؤندی ہاں۔ لوکاں تے پو پو آؤندی پھردی ایس۔

بنسو : سانجھ کے رکھ اپنے مرد نوں۔ اوس رات توں میرے بوہے اتے دہتر
 مارے تاں آکھیا، پٹی جا اپنے کھسم نوں۔ مار نکراں کندھ نال۔ جے اوس نے
 ڈب وچ بوتل دے کے میرے کول آؤنا ہے تاں تیرے ورگیاں سو جنیاں
 نہیں روک سکدیاں۔ سبھ دے ساہنے ہک ٹھوک کے رہندی ہاں۔ جے ایس
 طرحاں نہ رہاں تاں تیرے ورگیاں مینوں دو دن نہ جین دین۔ کسے دا داتا کھانی

آں؟ روٹیاں لاؤندی ہاں پر جے کوئی، اوتھے پوا پی کے آجاوے تاں میرا کیہ
لیندائے؟ تیرے وانگ میں جی قلعی دا پوچا نہیں پھیردی۔

سنٹی : میرا ویڑھا سچا تے میری دیمہ وی جی۔

بنسو : تے تیری دھی؟

سنٹی : میری دھی وی جی۔

بنسو : پھیرا وہدے سوہریاں نے رشتہ کیوں چھڈ دتا؟

سنٹی : کون آکھدائے؟ جیسہ نہ وڈھ سٹاں آکھن والے دی۔

بنسو : جے نہیں چھڈیا تاں چھڈ دین گے۔

سنٹی : تیرے ورگیاں دا ایہو کم رہ گیا، کسے دا گھرا جاڑن جاں رشتے توڑن دا۔

تینوں دس دیواں، پرسوں ہی منڈے نون سونے دا کڑا پا کے آئے ہاں۔ اوس

نے میری دھی دیکھی ہے تے آکھدائے، ویاہ کراں گاتے بیٹو نال۔ کوئی نہیں

نال سکدا ایس ویاہ نون۔ بیٹو نون آپ بڑا چاء اے ایس ویاہ دا۔ اگلے اتوار

کڑیاں نون گاؤن بٹھا دینائے۔ ڈھولک اتے ساوی مندی لادینی اس۔

بنسو : نی چھڈ ایس پکھنڈ نون۔ جا جا کے واڑے وچ دیکھ۔ بیٹو دھار کدھن

گئی ہے کہ سر بن نال توڑی والے کوٹھے وچ کھیر کھان۔

(چھاتی تان کے بنسو چلی جاندی ہے۔ سنٹی غصے وچ بھری پیتی

تکدی ہے۔)

(ہیرا)

ایکٹ دوجا

سین دوجا

(شام دا ویلا۔ سنتی مٹھی وچوں سواہ کڈھ رہی ہے۔ ہتھ
سواہ نال لڑے ہوئے ہن۔ چہرے توں مڑھکا پونجھدی ہے۔
گجن داخل ہوندا ہے تے سنتی یکدم مڑ کے اوس ول
کوڑیاں نظراں نال دیکھدی ہے۔)

گجن: میرا اہل تیار ہو گیا؟

سنتی: ہاں۔

گجن: پھالا چنڈوتا؟

سنتی: ہاں۔

گجن: مینہ پین نال دھرتی نرم تے شکر رنگی ہو گئی ہے۔ ٹیاں اتے وی
باجرے دے سٹے جھومن گے۔

(وقفہ)

سنتی: ہاں۔

گجن: کا کو کتھے گیا اے؟

سنتی: پنڈت کول گیا سی۔ سبھ پختہ ٹھیک نیں۔

گجن: ستے پنڈتاں دے کڈھے ہوئے پختہ گھٹ ہی ٹھیک ہوندے نیں۔
تاریاں دی چال دا کس نوں پتہ ساؤن دے بدلاں دا کیہ بھروسہ کتھے وین۔

جٹ جد ہل چلاؤندا اے تاں ساؤن دے بدلاں دی کئی بلد دے اک سنگ اتے
پیندی اے تے دو جا سنگ سکا۔ تیویں دا پیار وی ساؤن دا بدل اے۔ ستے
میں ایسے چھٹے نوں اڈیکدا رہیا۔

سنتی : کیہ جھا کدا ایں۔

تینوں دیکھدا ہاں۔ کدے موقع نہ ملیا تینوں ایس طرحاں ویکھن دا۔

سنتی : او دوں آپا کر جدوں بنو دا باپو گھر ہووے۔ لوک گلاں کر دے نیں۔

گجن : کیوں، مٹھی وچوں بدنامی دا دھواں اٹھدا سدائے؟

سنتی : ہاں بدنامی، ڈھاب اتے جلن دی بدنامی ہن تیک نہیں گئی۔

اوہناں نوں مدتاں بیت گئیاں۔ میں تیرے نال دل دی گل کرن لئی

سکدا رہیا۔ جنا میں تیرے دل ودھیا اونا توں کچھے ہڈی گئی۔ میرا من اکھڑیا

اکھڑیا رہندا۔ کھیت اجڑ گیا۔ کنگ دی تھاں پوہلی آگ آئی۔ ہر چیز ویران۔ ہر

چیز سنی تیرے بغیر۔ کئی وار جی کیتا کہ پنڈ چھڈ جاواں۔ پر جٹ او دوں پنڈ

چھڈ دائے جدوں اوہ سادھ بن جائے جاں کے تیویں نوں کڈھ کے لے

جاوے۔ اک واری پنڈ چھڈن دا موقع آیا سی... یاد اے توں ڈھاب اتے دن

چھپے آؤن دا اقرار کیتا سی۔

سنتی : اوہ گل نہ چھیڑ۔ اوہ گل اوتھے ہی مرک گئی۔ میں منگی ہوئی ساں تے

میرا ویاہ ہون والا سی۔ کیویں آؤندی؟ ایہو جیہا کارا کوئی بھیڑی تیویں ہی کردی

اے۔

گجن : مینوں نہیں پتہ کیہ چیز بھیڑی اے۔ اوس رات میں تینوں اڈیکیا۔

تاریاں دی کھتی اسمان وچ ڈھل گئی تے سر کنڈے ہوا وچ جھومدے رہے... پر

توں نہ آئی۔

سنتی : دیکھدا نہیں ہن میری دھی سیانی ہو گئی اے؟

گجن : دیکھدا ہاں تے تیرے بارے سوچدا ہاں۔ ہمیشہ تیرے ای بارے۔

ایسے کر کے میں ویاہ نہ کروایا۔

سنتی : مینوں ایس دا میہنا نہ دے۔

گجن : اے جے وی توں میری ہک وچوسی ہوئی ایں۔

سنٹی : ہنے جے اوہ آجاوے تاں تیرا سر بھن دیوے۔
 گجن : اوہ پنڈت کول نہیں گیا۔ اگلے پنڈ مینگل سار کول بیٹھا ایس ویلے
 داروپی رہیا اے۔ ایہو ویلا سی میرے آون دا۔

سنٹی : آپنا ہل چک کے ایتھوں ٹردا بن۔
 گجن : توں سمجھدی ایس میں اتھے ہل دا پھالا چنڈاون آوندا ہاں؟ میں تاں
 ایس ویڑھے چ آونداں تینوں ویکھن لئی۔ پنڈ توں آون لگے پنچ کوہ دی واٹ
 بس پنچ کرم لگدی ایس۔ کئی وار میں او سے ٹوبھے اتے جاندا ہاں جتھے توں تے
 میں اکٹھے کھیڈے ساں۔ اکٹھے پپلاں تے چڑھے ساں۔ اکٹھے قول قرار کتے
 سن۔ اکٹھے باہاں تے چند کھنوائے سن۔ آہ دیکھ میری بانہہ تے ہن تیک ایہہ
 چند ہرے رنگ وچ چمک رہیا اے۔ ہینچویں دا چند۔

سنٹی : چلیا جا میرے گھروں لچا کے تھاں دا۔
 گجن : توں گاہل کڈھدی ہیں، تاں ہور اگ مچدی اے میرے اندر۔ توں
 جنی مرضی آئے گاہلاں کڈھ، مینوں برا آکھ۔ پر تیرے جسم چ ہن وی کتے
 رڑکدے ہون گے میرے ہتھ۔ ایہناں ہتھاں نے تینوں بوج کے کئی وار پپل
 دے ڈاہنے توں بیٹھاں لایا سی۔ اک وار تیری چنی ٹوبھے وچ ڈگ پئی تاں
 میں چھال مار کے کڈھی سی۔ ایسے ہتھ اتے دندی وڈھ کے توں سو نہہ۔ کھاہدی
 سی سدا میرے نال رہن دی۔ ایہناں ہتھاں نوں توں کیوں بھل سکدی
 ایس؟

سنٹی : خبردار جے مینوں ہتھ لایا۔ میں ویاہی گئی۔ میری دھی جوان ہو گئی۔ میں
 مٹھی دے مالک دی سہاگن بیوی ہاں۔ اگے ودھیا تاں مٹھی وچ بلدا ہویا
 ایہو لوہا تیرے مٹھے وچ ماراں گی۔

گجن : مار ایہہ لوہا میرے مٹھے وچ۔ اک نشان ہور پے جاوے گا تیرے پیار
 دا۔ اک ہور ظلم۔ پر توں کیوں ماریں گی؟ بھل گئی ایس اپنے واعدے؟ پپل
 پٹھ کھڑی ہو کے توں ٹوبھے دی چلی بھر کے کیہ آکھیا سی؟

سنٹی : کیوں دے مردے پٹی جانا میں؟ اوہ ساریاں گلاں اوووں سن جدوں میں
 انجان ساں۔ مینوں نہیں پتہ میں کیہ آکھیا سی تینوں۔ بچپن دیاں کھیڈاں

سن۔ راجے رانی دیاں کہانیاں۔ پریاں تے دیواں دے قصے۔ جھوٹھے سفنے تے
 جھوٹھیاں ر بھھاں۔ تیویں جدوں اگ دوالے مرد دا لڑ پھڑ کے تردی اے تاں
 ایس اگ وچ پچھلا سبھ کچھ بھسم ہو جاندا ہے۔ ماں باپ پرانے ہو جاندا
 نیں۔ آپنا ویزھا بگانا۔ ہر مرد اوپرا۔ توں میرے لئی اوپرا مرد ایس۔ خبردار بے
 اگے ودھیا تاں۔

(گجن اوس نوں ہتھ پاؤندا ہے۔ سنتی شیرنی وانگ اوس اتے
 جھپٹی ہے۔ اوس دے وال کھل جاندا ہے نیں تے اوہ
 چنڈی دا روپ بن جاندا ہے۔)

سنتی : نکل جاکتیا میرے گھروں۔ اکھاں کڈھ ساں گی تیریاں۔

(اوہ گجن دے مومنہ اتے گھروٹے وڈ حدی ہے تے اوس نوں
 کندھ نال ماروی ہے۔ خود ہندی ہوئی ویزھے وچ ڈگ
 پیندی ہے۔)

نکل جا میرے ویزھے چوں کھجو گیا۔ (دھرتی پٹ کے) ٹوٹے کروا دیواں گی
 تیرے بے دوبارہ اتھے پیر پایا۔)

(بنو آؤندی ہے۔ اوہ اک منٹ رکدی ہے، ماں ول دیکھدی
 ہے۔ گجن ہل چک کے چلا جاندا ہے۔)

سنتی : آپنا ہل چکن آیا نی۔ آکھن لگا تیرا باپو بنسو کول جاندا ہے۔ مینوں غصہ
 چڑھ گیا تے میں اوس دا مومنہ گھروٹ دتا۔ کسے دی کیہ مجال کہ تیرے باپو
 بارے کوئی ایہو جیسی گل آکھے۔

(بنو اک پل کھڑی دوہاں نوں دیکھدی ہے۔)

سنتی ہف رہی ہے۔ اوس دے وال کھلے تے اکھاں
 وچ وحشت۔ بنو سوچدی ہوئی کوئی فیصلہ کردی ہے
 تے بھڑک اٹھدی ہے۔)

بنو : اوہ اتھے کیوں آؤندا اے؟

سنتی : کون؟

بنیو : گجن۔
سنٹی : اوہ اپنے کم آؤندا اے۔ ہل دا پھالا چنداؤن جاں واتری دے دندے
کڈھوان۔

بنیو : ہل دا پھالا چنداؤن خاطر نہیں، تینوں ملن۔
سنٹی : جے میرے ول کوئی دوجا مرد دیکھ وی جائے تاں میں اکھاں کڈھ شاں
اوس دیاں۔

بنیو : اوہ تینوں ملن آؤندا ہے۔ تینوں۔
سنٹی : شرم نہیں آؤندی تینوں ایس طرحاں بکدی نوں۔
بنیو : کاہدی شرم؟ چیخ چیخ کے آکھاں گی کہ اوہ تینوں ہی ملن آؤندا اے۔ میں
آپ ایہناں اکھاں نال دیکھیا تینوں اوس نال گھلدی نوں ہن۔ اوہ تینوں
جھنجھوڑ رہیا سی۔ توں ہف رہی سیں اوس دیاں باہواں وچ۔

سنٹی : دن میں کڑیاں نال ٹوبھے تے کپڑے دھون گئی ساں۔ دیپا گلی وچ رٹھے
کھیڈن میں گیا اوکھاں نوں جتیاں مار کے کڈھیا ہے ایس ویرھے
چوں۔ مینوں نہیں سی پتہ کہ اوس دے دل وچ کھوٹ اے۔ میں دنیا دی حیا
رکھی ہوئی اے۔ تیرا باپو بھاویں دارو پیندا اے تے کدے کدے مینوں ماردا
وی اے، پھیروی میں اوسے دی ہاں۔

بنیو : پر میں ظلم برداشت نہیں کر سکدی۔
سنٹی : کس دا ظلم؟

بنیو : تیرا ظلم۔ تیرا ظلم میرے اتے۔ اک ماں دا ظلم۔ توں مینوں وی اپنے
ورگا بناؤنا چاہوندی ہیں۔ اپنی مورت، اپنی ہاری ہوئی بازی میرے سر مڑھنا
چاہوندی ہیں۔ میں اپنی بازی نویں سریوں خود کھیڈاں گی۔ جے ہاروی جاواں
تاں ایسہ میری اپنی ہار ہووے گی۔ اک طرحاں میری جت۔ میرا اپنا اردہ
'آپنی دلیل' اپنی مرضی۔ اپنی ہونی دی میں خود ذمے وار ہاں۔ تیری جو ٹھی
ہونی دی میں بھائیوال نہیں بننا چاہوندی۔

سنٹی : میری جی توں مینوں ہی ایس طرحاں بولدی ہیں؟
بنیو : ہاں میں تیتھوں وکھری ہاں۔ تیرے ناڑوے نال نہیں بنھی ہوئی۔ ایس

ناڑوے دی تند اوووں کئی گئی سی جدوں میں جوان ہوئی۔ جدوں میرے انگاں
 وچ رب نے جذبے دا رنگ بھر دتا تے پیار دا سیک میرے لہو وچ ترن لگا۔
 اوس ویلے میرے اندر نویں سوچ جاگی، اک عجیب شکلی، اک انھی دلیری جو
 جوانی وچ رب اکو وار بخشدا اے۔

سنٹی : میریے کملنے دھنے، ایسے طرحاں دا اباں میرے من وچ وی آیا سی
 جدوں میں اٹھاراں سال دی ساں۔ پر جدوں میرے باپ نے ور ٹول دتا تے
 ریتاں رساں نال میرا ویہاہ کر دتا تاں میں کدے سپنے وچ وی دو جا آدمی نہیں
 دیکھیا۔ ہن تیرے باپو نے تیرا ور ٹول دتا اے۔

بینو : مینوں توں مڑھنا چاہوندی ایس اوس لہاراں دے منڈے نال؟ ہٹھی
 دی سواہ وچ ساری عمری گالن لئی۔ جو توں سیں اوہ میں نہیں بننا چاہوندی۔
 جتا مرضی اے روک، میں سر بن نوں ملاں گی۔

سنٹی : توں اوس نوں پھیر ملی سیں؟

بینو : ہاں۔

سنٹی : تینوں لج نہ آئی؟ ماں دے دودھ دی سونہ کھا کے توں بچن توڑیا۔

بینو : مینوں سارے بچن بھل گئے جدوں اوہ مینوں ملیا۔ سبھ سونہواں جھوٹھیاں
 پے گیاں۔

سنٹی : کدوں ملی سی اوس، نوں؟

بینو : جدوں توں ہرناے دے گھر سیا پے تے گئی سی، اوووں۔ مینوں پتہ سی
 جوان پتہ مرنا اے تے توں دو گھنٹے توں پہلاں نہیں مڑنا۔ اوہی مراسم اوہناں
 دے ویڑھے وچ کھڑی سیاپا کروا رہی سی جو ہن میرے ویہاہ دے گیت گاؤن
 آوندی ہے۔ باپو لاگلے پنڈ گیا سی تے دیپا اپنے ہانیاں نال کھینڈن۔ میں اکلی
 سی گھر وچ... کئی جگاں پچھوں اکلی... دوروں میں سیالے دی آواز سنی۔ تیری
 آواز سبھ توں اچی سی۔ جدوں تیویاں چھاتیاں پٹن گیاں، تاں میں کچی کندھ
 ٹپ کے واڑے وچ چلی گئی۔ پہلی وار میں سر بن نوں کھل کے ملی۔ جگاں توں
 دبی ہوئی اگ مچ اٹھی۔ میری کڑتی دے بیڑے ٹٹے... پہلی وار اوس دے
 ہتھاں دا سیک میں اپنے انگاں وچ محسوس کیتا۔ اوس دا ساہ میرے ساہ وچ

مل گیا۔ پشواں دا ساہ توڑی دی ہمک میرے والاں وچ کھل گئی۔ سارے شور
 گواچ گئے۔ صرف سندی سی اوس دے دل دی دھمک ... سیاپے دے بول
 اچے ہو گئے۔ سربن نے پچھیا، ایسہ تیویاں کس نوں پٹ رہیاں نیں؟ میں
 آکھیا، اپنی جوانی نوں۔ پھر سیاپے دی آواز روں روں ج بدل گئی تے پٹنا بند ہو
 گیا۔ میں اوس ویلے انھی، وچھے نوں دھوہ کے گلے نال بنھیاتے کندھ ٹپ
 کے گھر واپس آ گئی۔ جدوں توں آئی تاں میں چلمے وچ اگ بال کے آٹا گنہ
 رہی ساں۔ توں آ کے میرا متھا پھیاتے ایس دتی کہ میں ویرٹھے وچ بیٹھی
 سوہنی لگدی ساں۔

سنتی : (سنانے وچ) کیٹری ماں دا بھیرا ددھ پیتا اے توں چندریئے۔ آپ وی
 تباہ ہوویں گی تے مینوں وی تباہ کریں گی۔ توں مرن نوں پھردی ایں۔
 بیٹو : (گج کے) ہاں۔ اتھے ایس ویرٹھے وچ نہ پیار اے نہ موت۔

(اوہ جھسی لے کے چلمے ول جاندی ہے اتے توے نوں اٹدی ہے۔
 پٹھے توے اتے ہتھ رگڑدی ہے تے بیٹو ول ودھدی ہے۔ بیٹو چیخ
 ماردی ہے۔ غصے نال پاغل ہوئی سنتی اوس نوں دھکا دیندی ہے تے
 بیٹو چھمال ڈگ پیندی ہے۔ سنتی اوس اتے حاوی ہو جاندی ہے تے
 چیکاں ماردی بیٹو دا مونہ کالا کر دیندی ہے۔
 ایس جدوجہد وچ بیٹو کرلاؤندی، تڑپدی تے چنگھیٹاڑدی ہے
 سنتی غصے وچ بھری اندر چلی جاندی ہے۔ بیٹو ویرٹھے وچ نڈھال پئی
 ہے۔ اوس دیاں سسکیاں ڈو لکھیاں ہو جاندیاں ہن۔)

سین تیجا

(شام دا ویلا۔ سنتی پنجرے وچوں تتر کڈھ کے اوہناں نوں چوگا پاؤندی ہے۔
 کلڑ نوں ٹوکرے بیٹھوں کڈھ کے دانے پاؤندی ہے۔ پھیر چلمے اتے دھری
 ہانڈی وچ ڈوئی پھیردی اے۔ بیٹو پانی دا گھڑا چکی آؤندی ہے۔)
 سنتی : گلی وچ ایس طرحاں بے شرمی نال نہ ٹریا کر۔
 بیٹو : ہور کس طرحاں تراں؟

سنتی : گت کھلی تے کلمے دے بیڑے کھلے۔ پھیر آکھدی ایں لوک جھاکدے
نیں۔

بنیو : میں کیہ کراں جے گت آپے کھل جاوے تے بیڑے بند نہ رہن؟
سنتی : پانی دا گھڑا وی اوپر تیک نہ بھریا کر۔ ٹردی ایں جھلکدا اے۔ سارے
کپڑے بھیج جاندے نیں۔

(بنیو پانی دا گھڑا رسوئی وچ نکاؤندی اے۔ کڑتی چھنڈدی اے
تے گت کردی اے۔)

تیرے باپو نے اج آپے دوستاں نوں بلایا اے روٹی اتے۔ توں آٹا گنھ لے۔
(کاکو آوند ا ہے۔ بنیو اندر جاندی ہے۔)

کاکو : کئی ہٹاں دے پھیرے مارے۔ چیزاں دے بھا دنوں دن چڑھ رہے نیں۔
سوچیا ہن تے توں بنیو دا اج بنا لیسے۔ درجیاں نوں پھیر وہل نہیں ملتی۔

سنتی : تیرے گئے پچھوں میں بنیو نوں بہت جھڑکیا۔ گھنٹہ بھر سمجھاؤندی رہی۔
کاکو : ایہو جیسی بڑبولی اولاد دا بندہ کیہ کرے؟

سنتی : ویاہ پچھوں آپے عقل آجاؤ۔

کوکو : کلڑنوں دانے پائے سن؟

سنتی : اوہ چوگے بنا رہندا اے؟ جے نہ پاواں تاں چنجاں مارن لگدا اے۔ کل
ویڑھا سنبردی ساں اوس نوں پرانہ ہٹایا تاں زور دی ٹھنگ ماری۔

کاکو : اوس نوں تاڑ کے رکھیا کر پھیرا ای چنگا لڑو۔ کیہ پکایا اے؟

سنتی : ساگ گوشت تے گوارے دیاں پھلیاں تے مکھنی دا کجا بھریا پیا اے۔

(تلوکا، کراتے بارو آوندے ہن۔)

کاکو : آو بی آو۔ ویلے سرا ای آگئے۔ لنگھ آو۔ روٹی تیار اے؟ پر پہلاں اک
اک گھٹ لائے۔ تماڑے نال پین دا دو گنا سواد آوند اے۔

(اوہ جتیاں لا کے کھی دی صف اتے بیٹھ جاندے ہن۔ کاکو

ڈھب وچوں بوتل کھولدا ہے۔ چارے بنے پین لگدے

ہن۔)

- تلو کا : (گھٹ بھر کے) بڑی سگھی اے۔ چاٹا ہو گیا ڈماک وچ۔
- کا کو : پہلے توڑ دی اے۔ روڈے سادھ دے ڈیرے توں لیاندی اے۔ سونف،
الانچیاں تے لونگاں داست اے ایس وچ۔
- کما : اکھاں کھل گئیاں۔ اک وار سرچ دا منڈا ولت توں دو بوتلاں لیاا۔
خوشی وچ اوس نے مینوں وی دو گھٹاں پلائیاں۔ نرا پانی۔
- تلو کا : اوئے ولتی دارو تاں نری ٹھگی اے۔ ساڈیاں ہریاں بوتلاں دی کیہ
ریس۔
- کا کو : اخبار چکی پھرنا ئیں، تینوں پڑھنا وی آوند اے؟
- کما : ایوں نہ آکھ پھیویں فیل اے تلو کا۔ سارے اخبار پڑھائے۔ ہاں بائی،
شا پھیر کوئی چوندی چوندی خبر۔
- تلو کا : (اخبار کھول کے) سنو۔ سبھ توں وڈی خبر تاں روس تے جرمن دی
جنگ اے۔ تینوں پتا اے کہ جرمن ہار رہیا اے؟
- کما : ایہ سوہرا الٹی گل ہی کرو۔ اوں آکھن نوں اخبار پڑھا اے پر ایہنوں
نہیں پتا کہ جرمن دے اڈے بمباں نے انگریزاں نوں بھجا دتا۔ ہٹلر ہی ٹھیک
کرو ایہناں گورے باندر اں نوں۔
- بارو : میں آکھدا ساں نہ آپٹے وی پہلاں اڈے سب ہوندے سن۔ جرمنوں
نوں کتوں سچے وید ہتھ لگے۔ آپٹے کانٹی دے باہمن تاں بودیاں بنھن تے
تلک کھننا ای جاندا نہیں۔ سنسکرت کسے نوں پڑھنی نہیں آوندی۔
- کا کو : جنگ لگن نال اک گل دا تاں فائدہ ہویا۔ سانوں دوہیں ویلے چوڑی ملن
لگ پئی۔ پہلاں کیہ سی؟ تڑکے توں رات تیک لوہا کٹدا پھیر وی ڈھڈ بھرن
نوں ان نہ جڑوا۔ ہرق دیکھ موجاں نہیں۔
- کما : پر چیزاں بڑیاں مہنگیاں ہو گئیاں۔
- کا کو : پیسے کول ہون تاں سبھ چیزاں ستیاں۔ میں تاں آکھداں ہور چھڑی
رہے جنگ۔ پتا نہیں ایہہ باپو گاندھی کیوں رولا پائی جاندا اے؟
- کما : لوک جو مردے نہیں۔
- کا کو : انج نہیں مردے لوک؟ اتھے پلگ پے جاوے تاں لکھاں لوک چوہیاں

وانگ رٹھ جان گے۔ گاندھی دا کیہ اے، اوہ تاں کیڑی مرن توں وی چیانک
پیندے تے مرن ورت رکھ لیندے۔

کرما : دیکھ لویں گاندھی نے ورت رکھ رکھ کے ہی انگریزاں نوں بھجا دینائے۔
بڑا سرڑی اے بابا۔ ہٹھ دا پکا۔ سارا ملک اوس دے کچھے اے۔ سوراہ لے
کے مروں۔

کاکو : اوئے، سوراہ نے ساڈا کیہ سنوار دینا۔ جے سوراہ مل گیا تاں مینوں
کیڑی کرسی مل جاؤ۔ توں ایسے طرحاں کھلے گھڑنے نیں، بارو نے کولھو نوں
گیڑے دو اوئے تے میں لوہا کٹنائے۔

تلوکا : (اخبار پڑھدے ہوئے) لئو دو جی خبر سٹو۔ اک میم نے ولت وچ کتے دا
ویاہ کیتا تے اوس اتے دو لکھ روپیہ خرچ کردتا۔

کرما : ساڈے مہاراجا پٹیالہ نے کد صاحب دے ویاہ اتے ساری ریاست وچ
دسی گھیو دے لڈو وٹڈے۔ موتی چور دے لڈو۔ تے جدوں گھوڑیاں والی
سواری نکلی تاں چاندی دے رپیاں دا مینہ ورھا دتا۔ بلے اوئے... مہاراجا
بھوپندر سیہاں۔ نہیں ریاں تیریاں۔

بارو : راجیاں مہاراجیاں دے ویاہاں اتے تاں خرچہ ہوندا ہی ہے پر ولت وچ
بھ گلاں پٹھیاں۔ بھلا دسو، کاہدے اتے خرچ کردتا دو لکھ روپیہ۔ کتے بھلا
کوئی سہرا بنھ کے ڈھکدے نیں۔

تلوکا : لے، دیکھ لے۔ چھپی ہوئی اے خبر۔ ایسہ اے مورت کتے دی تے
ایسہ اے میم دی۔

بارو : میرے نالوں تاں کتا ہی چنگا۔ جو گھوڑی چڑھیا۔

(تنے جئے جھوم جھوم کے گاؤندے ہن۔)

جے توں چڑھیا گھوڑی دے

تیرے نال بھراواں جوڑی دے

بارو : اوہ کتا ریشمی گدیاں اتے سوندا ہوتے بالوشاہی کھاندا ہن۔

تلوکا : بڑیاں لپٹاں آ رہیاں نیں مسالے دیاں۔

کاکو : تیری بھابی نے ساگ گوشت چاڑھیا۔ بیٹو دی ماں، روٹی لیا۔

(دیپا چھابے وچ روٹیاں تے چار کولیاں وچ ساگ تے مکھن
وغیرہ لیا وندا ہے۔

چارے جنے روٹی کھاندے ہن۔

ڈھولک دی دھمک۔

کڑیاں دا گیت اچا ہوندا ہے

بیٹو دوہنی چک کے تے ساوی چنی لے کے ویرھے وچوں دی

باہر جاندی ہے۔)

بارو : ساگ بڑا سواداے۔

کاکو : ساگ ہو ر لیا میں 'د-پیا۔

(سنٹی روٹیاں تھپی ہے۔)

کسا : توں اج تیلدار دی کچھری گیا سی۔ گھوڑیاں دے نعلوں دا ٹھیکہ ملنا سی۔
کیہ بنیا۔

کاکو : بولی بہت چڑھ کے ٹٹی۔ مفت دی بھکائی۔ ساریاں نے اپر توں بیٹھ تیک
رشوت کھاہدی ہوئی سی۔ سرکار دے انھے کم۔

بارو : جہنے اینا پیسہ تاریا ہووے اوس نے وی تاں وچوں کجھ کماؤٹا ہويا۔

کاکو : کچے لوہے دے ونگ تڑنگے نعل بنا کے اگے تور دین گے۔ بس کاغذی

کاروائی پوری چاہیدی اے۔ ایویں اوتھے گیا۔ میٹھوں تاں اپنی مھسھی دا ہی

کم نہیں کدا۔ میرا باپ آکھدا سی 'پت اپنے اڑے اتے چار پیسے گھٹ آجان

اوہ چنگے۔ اڑا اپنا ہوٹا چاہیدائے۔

تلو کا : بڑا مزہ آیا روٹی دا۔

(ہتھ دھوندے ہن۔ دیپا روٹی کھوا کے بھانڈے چک لے

جاندا ہے۔)

کاکو : بیٹو دی ماں۔

سنٹی : (اندروں) کیہ اے؟

کاکو : دودھ وچ بورا نہ گھول دیویں 'اج مشری پا کے دیویں۔ بیٹو دے ویاہ دا پہلا

جشن اے اپنے دوستاں نال۔

(ڈھولکی دی آواز۔)

کڑیاں دا گیت اچا ہوندا ہے۔ کاکو

ٹوکرے بیٹھوں ککڑنوں کڈھ کے پچکاردا ہے۔)

آ میرا لٹ، تینوں اپنے ہتھ نال کھواواں۔ بس باجرہ تے مکی کھاندائے خوش ہو
کے، جاں چٹی تلی۔ ایس نال ای تاں ایس دے ہڈ نرہے نیں۔ کھاڑے وچ
کے نوں کھڑہن نہیں دیندا۔ دیکھے سن پچھلی وار ایس دے ہتھ؟ گردن تان
کے اجیسی تاڑماری کہ بھتو تلی دا ککڑ میدان چھڈ کے بھج گیا۔

تلو کا : کئی عمر ہو ایس دی؟

کاکو : پورے ڈھائی ورھیاں دا ہو جاؤ چڑھدے سو۔

کما : حالے تاں پٹھا ای اے۔

کاکو : اوئے سیوا کریدی اے۔ خورا کاں کھوائدیاں نیں۔ گلکی دیکھ ایس دی

لال سوہی۔ تے ایس دیاں کھاراں۔۔۔

کما : بڑیاں نکھیاں نیں۔

کاکو : توں ککڑاں دی گل کردائیں؟ ایسہ تاں گکڑے بلوگکڑے نوں نہیں

چھڈدا۔

بارو : پچھلی وار گجن دا ککڑوی چنگا لڑیا سی۔

کاکو : اوئے اوہدے ککڑے کیہ لڑنا۔

بارو : ایسہ گل نہ آھ۔ لڑا تاں ہک تان کے اے۔ پچھلی وار تیرے ککڑ نوں

نکریا سی تاں پتا نہیں سی لگدا کیہڑا جتوگا۔

کاکو : پھیر جتیا کون؟

بارو : اک نے تاں جتنا ہی سی۔ پر لڑیا خوب۔

کاکو : بیو دی ماں۔

سنٹی : (اندروں) آؤنی آں۔

کاکو : کیہ ہو یا دودھ نوں؟

سنٹی : بیوگاں چون گئی اے۔ آؤن والی اے۔

کاکو : دھار دن چھپے توں پہلاں کڈھ لیٹی سی۔ دے پسا، جا بیو نوں بلا کے لیا۔

(دیپا جاندا ہے۔)

سنتی ککڑچک کے اندر چلی جاندی ہے۔

کڑیاں دا گیت ابھر دا ہے۔)

تلو کا : تینوں پتا اے عائشاں دے گھر کڑی ہوئی اے؟

کاکو : عائشاں دے گھر کڑی؟ اوہ تاں حالے آپ نکی جیسی کڑی اے۔ حالے

کل دی گل اے۔ جدوں اوہ اتھے آ جاندی تے گلھاں پھلا کے دھونکئی وانگ

پھوکاں مار دی۔

بارو : حد ہو گئی۔ عائشاں دی گودی کڑی؟ ایس حساب نال شیرو بابا بن گیا۔

تلو کا : بابا نہیں، نانا۔

بارو : ہاں سچ، نانا۔ ایسہ کڑیاں بڑی چھیتی ودھیاں نیں۔ دنناں وچ جوان ہو

جاندیاں نیں تے پھیر دنناں وچ شادی۔

(کڑیاں دا گیت پھیرا چا ہو جاندا ہے۔)

کاکو : شادی تاں ہوئی ہی ہوئی۔ بیٹو نوں وی ہن چھیتی ویاہ دینا اے۔ منڈا لہ

لیا۔ میں تاں بڑا سادہ جیہا ویاہ کرنا اے۔ پر روٹی چنگی کروں۔ ہن توں دو

بکرے لے لئے نیں۔ مکدے نہیں۔ بیٹو دی ماں نوں وی ریشمی سوٹ سلا کے

دینا نیں۔ بیٹو دیاں ٹوماں بنوا لیاں نیں نتھ تے چوڑیاں سولنے دیاں۔ تھونوں

تتاں نوں تاں اج توں ہی سدا دے دتا۔ بھلیونہ۔

کما : اوئے کاکو، تیری دھی ہوئی جاں ساڈی۔ توں فکر نہ کر، تیرے نال کم

کرواواں گے، دھی سمناں دی سا بھھی۔

دیپا : باپو، واڑے چ بیٹو ہے نہیں۔ وچھا سارا دودھ چنگھ گیا۔ دوہنا گاں دے

پیراں چ رڑھدا پھر دا سی۔

کاکو : ہیں؟ واڑے چ نہیں اوہ؟

دیپا : نہیں۔

سنتی : کتھے چلی گئی اوہ؟

(گوانڈھن دوڑدی ہوئی آؤندی ہے۔)

گواہنڈھن نی ستھے۔ نی ستھے۔ بیٹو کھوہ لاگے جاندی دیکھی سی۔ باجرے

دے کھیتاں ول۔ ٹیساں والے پاسے۔ جد میں ہاک ماری تاں اوہ ہور تیز ہو
گئی۔ اوہ دوڑ گئی سر بن نال۔

کاکو : (چنچ کے) بیو۔

(چو پھیرے رولا پے جاندا ہے۔)

سنٹی : ایس کلیسنی نے ساڈا مونہہ کالا کر دتا۔ دوڑ کے جا اوہدے مگر۔

تنے : چلو، پھمتی چلو۔

(کاکو غصے وچ تڑپ کے گنڈا سا چکدا ہے)

تے تیزی نال باہر نکل جاندا ہے۔ تنے دوست کمر کے کر

کے اوس دے کچھے جاندا ہے ہن۔ گلی وچ اچیاں آوازاں۔

اک تیویں ہرتی وچ گڈ سٹو ایہو جیسی دھی نول۔

دو جی تیویں ہمارے پنڈا مونہہ کالا کر دتا ایس کھجو گن نے۔

یہ جی تیویں متھا ڈم سٹو ایس چڑیل دا۔

سنٹی : (چھاتی پٹ کے) گتوں گھیٹ کے لیاویں ایس کمذات نول۔ کوٹھے

اندر سٹ کے ڈکرے کر دیویں ایس پاپن دے۔

(واتا ورن وچ سنناہٹ۔ سنٹی بروہاں)

وچ کھڑی سک رہی ہے۔ ہولی ہولی رولا بند ہو جاندا

ہے۔ پیلی تے کاشنی بھاء ویزھے وچ پھیل جاندا ہے

ہلکیاں ٹلیاں دی آواز جیویں کے دے ہو کے ہون۔

سنٹی بو ہے ول دیکھدی ہے۔ سناٹے وچ کے دے

پیراں دی چاپ۔

کاکو : اوہ چلی گئی۔ اوس بدماش سر بن نال۔ میں ڈاکی ٹپے اتے اوہناں نول جا

گھیریا۔ جدوں اوہ گھوڑے اتے چڑھن لگے تاں میں دوہاں نول کھچ کے

ہیٹھاں سٹ لیا۔ گنڈا سے نال سر بن اتے وار کیتا تاں بیو نے دا تری کڈھ

کے مینوں ونگاریا، خبردار باپو۔ جے توں میرے تے سر بن وچکار آیا۔ خون کر

دیاں گی تیرا۔ میں تھامیں کھڑا رہ گیا۔ اتنے وچ اوہ دوویں پلاکی مار کے گھوڑے

اتے چڑھے، اڈی ماری تے ہیرے وچ الوپ ہو گئے۔ کچھے چھڈ گئی بیو ایہہ

چنی، ریتے اتے۔

(سنٹی سناٹے وچ کھڑی ہے۔

اوہ لما ساہ بھردی ہے۔

اکھاں وچ ہنجوتے غصہ۔

سنٹی : سوچدا کیہ ہیں؟ کسی پھڑ۔ ٹوآ پٹ ایس ویزھے وچ تے دب دے ایس
نامرادھی نون۔ تاں جو دھرتی بیٹھ دبی رہے ایس گھردی عزت۔ بھاف وی
نکلے کدے ایس دی۔

(کا کو غم وچ ڈبا سنٹی نون چنی پھڑا دیندا ہے۔ اوہ چنی نون ایوں

پھڑدی ہے جیویں دھی دی لاش ہووے۔ کا کو کسی پھڑدا ہے تے

ویڑھے وچ ٹوآ پٹدا ہے۔ کسی دے ٹپ گو نجدے ہن۔ سنٹی

دیاں سسکیاں اچیاں ہو جانڈیاں ہن۔ اک ریت بدھ گتی نال

سارا کارج ہوندا ہے۔ ہولی ہولی ہنیرا۔

کسی نال ٹوآ پورن دیاں تھپکاں اچیاں ہو جانڈیاں ہن۔ دل

سلسواں سنگیت۔)

ایک تیجا

سین پہلا

(سنٹی کا کو دا ادھڑیا ہویا جھٹا سیوں رہی ہے۔ پچنی اوس دے کول بیٹھی ہے۔ تھوڑی دیر خاموشی رہندی ہے۔)

پچنی : بیٹو دی کوئی آگھ گمہ ملی؟

سنٹی : نہ۔ پورا اک سال ہو گیا۔ ایسے پینچویں نوں گئی سی اوہ۔ بے ویاہ ہو گیا ہوندا تاں اوہ تیاں نوں گھر آؤندی۔ ایس وپڑھے وچ گدھا پاؤندی۔ پوڑے پکاؤندی۔ پینکھاں جھوٹی۔ پر چندری نے کجھ نہ سوچیا۔

پچنی : جد تینوں ایس طرحاں کڑھیاں دیکھدی آں، تاں میری ہک وچ مکی وجدی اے۔ توں ساڈیاں ساریاں چوں ملوک ہوندی سیں۔ کھیتاں چوں مڑدی تاں ڈھاب تے گھنٹہ گھنٹہ بیٹھی جھانویں نال اڈیاں کوچدی۔

سنٹی : اوہ سنٹی ہو رہی، ایسہ سنٹی ہو رہی اے۔ ایوں لگدائے جیوں یگ بیت گئے ہون۔ میں سبھ کجھ بھل گئی۔

پچنی : توں اوہناں دناں نوں کیوں بھل گئی؟ کڑیاں وچوں گدھا پاؤن نوں سبھ توں اگے سی توں۔ پہلاں اتے چڑھن لگے سبھ توں تیز۔ ڈھاب اتے کپڑے دھوندی تاں دھپ دے گھیرے چمکدے۔

سنٹی : ہن وی ڈھاب اتے تیاں لگدیاں ہون گیاں۔

پچنی : ہاں۔

سنٹی : تے تیویاں سراتے پیٹھی دے تھال چکیں ساؤن بھاووں وچ گاؤندیاں
ہویاں نکلیاں ہون گیاں۔

پچنی : ہاں۔

سنٹی : تے کے جنڈنوں متھا ٹیکن جانڈیاں ہون گیاں۔

پچنی : ہاں۔

سنٹی : میرا بچپن، میری جوانی، میرے اوہ دن سبھ شیشے وانگ ساہنے آ جانڈے
نیں تینوں مل کے۔ تیتھوں کیہ لکو۔ کئی وار سوچدی آں، بیٹو نکل گئی تاں
کیہڑی پرلو آگئی۔ اوہ سے طرحاں ورحدے نیں، ویاہ ہوندے نیں، بچے
جمدے نیں، میلے لگدے نیں۔ ہر چیز اوہ سے طرحاں تری جانڈی اے۔

(دیپا باہروں دوڑدا آؤندا ہے تے سنٹی دی ہک نال لگ جاندا
ہے۔)

دیپا : ماں۔

سنٹی : کسے نال لڑکے آیا ایس گلی چوں؟

دیپا : آہ دیکھ، ٹیکو میرے کھروٹ کھوہندا سی۔ جد میں جت گیا تاں مینوں
گاہلاں کڈھن لگا۔ میں سارے کھروٹ چک کے بھیج آیا۔

سنٹی : نہ پت لڑیا نہ کر۔

دیپا : پھیراوس نے مینوں گاہل کیوں کڈھی؟

سنٹی : اوس دی جیسہ گندی ہوئی، تیرا کیہ گیا (سرچم کے) میرا سوہنا چن! بڑا
ساؤ اے میرا پت۔ تیرے باپو نوں تیرے تے بڑیاں آساں نیں... اوہ! کیہو
جیسی مشک آؤندی اے تیرے والاں چوں۔ روڑیاں اتے کھیڈا سی؟

دیپا : نہیں ماں، راتیں چر تیک باپو نال محسسی اتے بیٹھا پھوکاں لاؤندا رہیا۔
مجھے ہوئے لوہے دا بور میرے سر وچ پے گیا ہو۔

سنٹی : چنگا! ایوں کر... وے ہن کدھر چلیا میں □

دیپا : باہر کھیڈن۔

سنٹی : بتھیرا کھیڈ لیا۔ کھروٹاں نوں سانجھ کے رکھ، تے محسسی چوں سواہ
کڈھ۔

دیپا : نہ۔
سنٹی : رہاڑ نہ کر۔
دیپا : نہ۔
سنٹی : بیا۔ نیدائے۔ تیرے باپ نے بے آجائے۔ تینوں ٹولدا پھرو۔
دیپا : رات بیٹھے بیٹھے میری دکھی انب گئی۔ پھوکاں لا لا میرا گٹ دکھن لگ
پیا۔ میں تاں ہن کھیڈن جانائے۔
سنٹی : تے مھھی دی سواہ کون کڈھو؟
دیپا : میں کیوں کراں بیٹو دے کم؟
سنٹی : ہن پھیر ہو ر کون کرو؟ توں ہی کریں گانا جیون جو گیا۔
دیپا : میں کیوں کراں۔ توں کر بیٹو دے کم۔
(دوڑ جاندا ہے۔)

سنٹی : جدوں دیپا میری ہک نال گلیا، تاں اوس دے والاں چوں عجیب مشک
آئی۔ ایسہ میرے کالجے دے بیٹھاں ای بیٹھاں اتردی رہی۔ جی گھرن لگا۔
بہت چر پہلاں... جدوں میں ایس گھروچ پیرپایا تاں اوس ویلے وی مینوں ایو
مشک آئی سی۔ ہر گھردی آپنی ہی اک خاص مشک ہوندی ہے... ہولی ہولی
دھونکئی دے چم دی کچی ہواڑتے مچے ہوئے لوہے دی مشک آنوں ہٹ گئی۔
اج ایسہ ورہیاں پچھوں اک دم ایسہ میرے کالجے وچ وجی۔

پچنی : بیٹو یاد آوندی اے؟

سنٹی : ہاں۔ کدے کدے اوہ میرے ڈھڈ وچ جھمکاں ماروی اے، تے شاید
اتم ساہاں تیک ایسے طرحاں جھمکاں ماروی رہوے۔ میں ایہناں نوں جرن
دی عادی ہو گئی ہاں۔ اوہ چلی گئی جدوں میں واڑے وچ دھار کڈھن جاندی
ہاں تاں ہیرے وچ مینوں بیٹو دی چھاں ہلدی دسدی اے... ڈنگراں دے گرم
ساہواں وچ اوس دا ساہ... چندری سبھ کچھ بنیا بنایا کچھے چھڈ گئی۔ ٹوماں
لال جوڑا، اپنے ہتھ دی کڈھی پھلکاری... دو بجے دن میں اوہناں ٹیساں اتے
اوبدیاں پیڑاں ٹولدی پھری۔ دیکھیا اوہ لال جتی وی ریتے وچ ہی چھڈ گئی سی۔
میں چک کے گھر لے آئی تے صندوق وچ سانہ دتی... کئی وار انج لگدائے کہ

اوہ مینوں نال لے گئی تے اپنے آپ نوں کچھے چھڈ گئی۔ اک عجیب الجھن،
 تے جھاؤ لیاں تے پرچھاویاں دا ٹونا ہو گئے میرے اتے۔ سمجھ نہیں پندی۔
 مینوں نہیں پتا میرے اندر کیہ ہو رہیائے۔ ہر چیز، ہر شکل تے ہر کارج پٹھاتر
 پیا جا پدائے۔ ایوں لگدائے جیویں سورج پچھتم وچوں نکل رہیا ہووے تے
 پورب وچ چھپ رہیا ہووے۔ کئی وار میں چرکھا الٹا چلاؤن لگدی آں۔ ایس
 ہتھ نوں آکھدی آں کیہ دھونکئی وچ ہوا بھرے۔ پر ایسہ ہتھ میرا آکھا نہیں
 مندا۔ اپنے آپ نوں ٹولدی پھری ہاں میرے وچ۔ تیویں دی ہونی کیہ ہے؟
 اپنے گھر دی راکھی کرے۔ پر جے گھر ہی کھان نوں آوے، پھیر؟

پجئی : پر تیویں دی گھر وچ ہی گتی اے۔ اوس دا آدمی، اوس دا ٹبر، اوس دے
 بچے۔ توں دتھے ول دیکھ۔

سنٹی : ہاں۔ دیپا ہن سکھ نال تیرھاں سال دا ہو گئے۔ دو چار سال ہور پئے،
 تے ویاہن جوگا ہو جاؤ۔ اوس دی بہو گھر آؤ تے چونکا چلھا سانجھ لئو۔ ہور
 مینوں کیہ چاہیدائے؟

پجئی : چنگا پھیر میں چلدی ہاں، کل نوں آؤں گی۔ کھوہ تے چلاں گیاں۔

سنٹی : میں وی روٹی ٹک نوں لگاں۔ اوس دے آؤن دا ویلا اے۔

(پجئی جاندی ہے۔ سنٹی کا کو دا جھگا سا نبھدی ہے تے گلھے وچ

اگ بالدی ہے۔ ہانڈی وچ ڈوئی پھیردی ہے۔

کا کو داخل ہوندا ہے۔ اوہ خوشی وچ جھوم کے سنٹی دی پٹھ

اتے دھما ماردا ہے۔)

کا کو : بلے نی نانھے دیئے بند بوتلے۔

سنٹی : اج پھیر پی کے آیا میں؟ اوس دے گھر گیا ہوویں گا۔

کا کو : کس دے گھر؟

سنٹی : اوس حرامن بنسو دے گھر۔

کا کو : کون کہندا اے؟

سنٹی : میں کچھری وچ نہیں کھڑی کہ کسے دی گواہی لیاواں۔ میرا دل گواہ ہے۔

جدوں توں اوس بیسوا کولوں آؤندا ہیں تاں تیرے طور ہی ہور ہوندے نیں۔

میں تیری تور دیکھ کے ہی پچھان جانی آں۔ تیری آواز وچ کوئی دوجی تیویں
بولدی اے۔ اج وی او تھوں ای آیا نیں۔

کاکو : ویڑھے وچ پیر نہیں پایا کہ توں بولنا شرور کردتا۔

سنٹی : بولاں وی نہ؟ میرے اندر کیہ چمدائے، تینوں کیہ پتا؟ راتاں نوں میں

ہیرے وچ بیٹھی روندی ہاں پر توں شراب وچ گٹ پیا ہونائیں۔ جد توں

مینوں پھڑدا ہیں تاں کئی وار بنسو آکھ دینائیں۔ ہیرے وچ میں تینوں بنسو ای

لگدی ہاں۔ اوہ کجھری وی ہوئی ہے تیرے ہڈاں وچ۔

کاکو : خبردار بے اوہداناں لیا۔

سنٹی : کیوں نہ لواں؟ سو واری آکھاں گی بنسو، بنسو، بنسو! او سے دا سیاپا کراں گی

ایس ویڑھے وچ۔

کاکو : کیوں بھو سکدی آں! (چہرٹا ماردا ہے۔)

سنٹی : (چھاتی پٹ کے) ہور مار لے مینوں تاں جو اوس کتی دا کالجا ٹھنڈا

ہووے۔ چلیا جا اوس کول۔ او سے محٹہ جھوکنی دے گھر۔ سارا پنڈ تماشہ دیکھے

تیرا۔ جا اوس کول۔

کاکو : کمذات، تیویں ہو کے مینوں ہی گھروں کڈھنا چاہوندی ہیں، میں ایہہ

نت دا سیاپا مکا دیواں گا۔ بے نہیں رہنا ایس طرحاں تاں نکل جا میرے

گھروں۔

سنٹی : کیوں نکل جاواں؟ ایس گھر وچوں تاں میری ار تھی ہی نکلو گی۔ ویاہ کے

لیاندی ہوئی آں، پھڑ کے تاں نہیں سی لیاندی۔ جدوں ایس گھر آئی ساں تاں

توں مینوں ایس گھردی رانی آکھیا سی۔ دوستاں نے گھنڈ چکائی دا سوا سوار پئیہ

ڈبل چاندی دا دتا سی۔ ایس گھر وچوں میں کیوں نکل جاواں؟ میں ایس گھر وچ

تیری بن کے رہی آں۔۔۔ دن رات کم وچ رجھی ہوئی۔

کاکو : اک گئی ایس کم توں؟

سنٹی : کم نے تاں میری سرت سانجھی رکھی اے۔ توں ہی دس، سیال دیاں

لمیاں راتاں نوں محسسی کول بیٹھی تیریاں بندیاں نہیں سیوندی رہی؟ تیرے

پرانی تمہ کٹ کے دتے دے جھگے نہیں بناؤندی رہی؟ آپ روں پنچ کے

جلیاں نہیں بھردی رہی؟ تینوں خوش رکھن تے گھردی عزت نوں سا نبھن دے
 سارے جتن کتے۔ تیرے لئی دھی جمی پت جمیا۔ پر توں ہمیشاں رڑک
 رکھی۔ شک نوں من وچ پالیا۔ مینوں اک دن وی کتے نہ جان دتا۔ بس مٹھی
 نال بنھی رکھیا۔ اک وار میں آپنا پیکا گھر چھڈیا، دبارا اوتھے جان نہ دتا۔
 کاکو : تینوں کدوں روکھیاے ہیکے جان توں؟

سنٹی : ہن میں کیہدے کول جاواں؟ کون اے میرا؟ ماں سی اوہ رو رو کے مر
 گئی۔ ہانناں سن اوہ سبھ ویاہیاں گئیاں۔ نہ کوئی بھین نہ بھرا۔ ماں دے مر
 پچھوں میرا اوتھے جان نوں کدے جی نہ کیتا۔ میرا باپ وی اک ظالم لوہا کٹ
 سی۔ اڑھب، شریکاں نال ویر رکھن والا، شکی۔ ساری عمر میری ماں نوں
 کوہندا رہیا۔ اک دن اوہ پچھری گواہی دین گیا۔ ساڈے ویرھے نم دا درخت
 سی جس اتے میں ہینگہ جھوٹی۔ اوہ ہینگہ دی لچ نال میری ماں نے پھاہا
 لے لیا۔ میرے باپ نے مینوں تیرے نال ویاہ کے آپنا ہٹھ پگایا۔ میں اک
 مٹھی توں دو جی مٹھی دی سواہ پھولن لئی اتھے آگئی۔ اتھے ہر چیز تیرے
 کرڑے بھاء نے پیہ شے۔ لوہا کٹدے کٹدے توں آپ لوہا ہو گیا۔۔۔

(رون لگدی ہے۔)

کاکو : توں کدے نہیں سمجھیں گی مرد دے کتے نوں۔ جو کم کرو اوں وچ اپنی
 دہرہ ڈھالنی پیندی ہے۔ رون کیوں لگ پئی؟ مرد دا غصہ نرا پانی دی جھگ
 اے۔ من اندر کجھ نہیں ہوندا۔ کھلنے، توں میری تیویں، میں تیرا مرد۔ آپس
 وچ دا جھگڑا وی کوئی جھگڑا ہوندائے۔ تیرے تے میرے وچکار کوئی ہور نہیں۔
 اوس سالی بنسو نوں میں کیہ سمجھدا ہاں۔ تیرے پیردی میل وی نہیں۔ دس
 مینوں، اج میڈھیاں گندھیاں سن، بول ستے، ہن گل تاں کر میرے نال۔
 سنٹی : (ہنجواں وچ) میں والاں وچ سندھور بھریا، دنداہ ملیا، تیرے لئی۔
 کروئے دا ورت رکھیا ہے نہ اج میں۔

کاکو : توں سوہنی لگدی ہیں۔

سنٹی : کئی مہینیاں پچھوں توں آکھی اے ایہہ گل۔

کاکو : کنے ورھے ہو گئے اپنے ویاہ نوں؟

سنٹی : اٹھاراں سال۔ چیت دا مہینہ سی جدوں میں ایس گھردی دہلیز پئی۔

کاکو : دیوے دی لاٹ وچ اج توں ہو روی سوہنی لگدی ہیں۔

سنٹی : مینوں حالے تیک یاد اے ویاہ توں اک دن پہلاں میں تاریاں دی

چھاں وچ کھوہ تے پانی بھرن گئی سی۔ نال میریاں سیلیاں۔ میں کورا گھڑا کھوہ

توں بھریا تاں ماں نے آکھیا، ہن توں ایس راہ توں آپنے گھرواپس نہیں مڑنا۔

اے راہ ہن تیرے لئی بند ہو گیا۔ پھیر میں دو بجے راہ موڑ کٹ کے گھرواپس

آئی، سرتے پانی دا گھڑا چکیں۔ اوس دن توں میں تیری ہو گئی ساں۔ میں اج

کروئے دا ورت رکھیا۔ آتھن دی تینوں اڈیکدی ساں۔ تینوں روٹی کھوا کے

میں ٹک بھننا سی۔ پر توں دارو پی کے گھروڑیا۔ تیویں مرد لئی سبھ کجھ وار

دیندی اے۔ اپنا گھر چھڈ کے اپنا ویڑھاتے پنڈ چھڈ کے جدوں میں ڈولی وچ

بیٹھی تاں ہر چیز پرانی ہو گئی۔ بس توں تے مٹھی تے چلھا میرا سہاگ بن گئے۔

میں ایہناں دی پوجا کردی آں۔ میں تیری ہاں۔

کاکو : مینوں پتا ہے۔ بس بھل جا میریاں ماڑیاں گلاں۔

سنٹی : روٹی لیاواں؟

کاکو : ہاں لیا۔

سنٹی : چند نکل آیا۔ پر میں ایس نوں دیکھنا نہیں۔ کانسی دے تھال وچ پانی پا

کے درشن کردی ہاں چند رما دے۔

(سنٹی پانی نال بھرے تھال وچ چند رما دیکھدی ہے۔ اوہ ارگھ

چڑھاؤندی ہے۔ کاکو شراب دی بوتل کھولدا ہے تے گلاس

وچ پا کے گٹ گٹ پین لگدا ہے۔ سنٹی رسوئی وچ جا کے روٹی

لیاؤندی ہے۔ کاکو شراب وچ گٹ چھمال پیا ہے۔ سنٹی روٹی

دا تھال لئی کھڑی اوس نوں دیکھدی ہے۔ اوس دے چہرے

دا درد غصے وچ بدل جاندا ہے۔)

(ہنیرا)

ایک تیجا

سین دوجا

(شام دا ویلا۔ سورج دیاں کرناں ترچھیاں پے رہیاں ہن۔ سنتی مٹھی
وچوں سواہ کڈھ رہی ہے۔ اوس دے وال کھلے ہوئے تے چہرے
اتے اداسی۔ خیالاں وچ ڈلی۔ گجن آؤندا ہے۔ سنتی اوس نوں چونک کے
حیرانی نال دیکھدی ہے۔)

سنتی : توں؟ کیہ لین آیا ایس اتہھے؟
گجن : سوچیا سی ایس ویزھے وچ کدے پیر نہیں پاؤنا۔
سنتی : چلیا جا ایتھوں! میں تیری شکل وی نہیں دیکھنا چاہندی۔
گجن : مینوں پتا اے۔
سنتی : پھیر کیوں آیا میں؟
گجن : سینکڑے وار دلیلاں کیتیاں۔ پنڈوں تریا تاں راہ وچوں واپس مڑ گیا۔
پھیر پتا نہیں کیہ ہويا۔ توں من وچ رڑکدی سی۔ ایہہ رڑک کڈھن آیا ہاں۔
میں چاہونداں توں مینوں پھیر گاہلاں کڈھیں تے پھیر ایس ویزھے چوں دھکا
دیویں تاں جو ہمیشاں لئی ایہہ رڑک مٹ جاوے۔
سنتی : تینوں دھکا دتا سی تاں جو ساڈی دوہاں دی عزت رہ جاوے۔ تیری وی
تے میری وی۔ ویاہ پچھوں تیرے بارے سوچنا وی پاپ سی۔ ایس پاپ نے
مینوں رنج کے تپایا۔ بار بار ایہہ پاپ میرے لہو نوں ڈگدا۔ اک سوال بن

کے میرے اگے کھڑا ہو جاندا۔ مینوں ایس دا اتر نہ لبھدا۔
 گجبن : میں وی اج اوہی اتر لین آیاں تیرے کولوں تاں جو دبارا کدے ایس پنڈ
 ول نہ جھاکاں۔ نہ کدے ایس گھر وچوں اٹھدا دھواں دیکھاں۔ نہ ڈھاب تے
 کتے قول قرار یاد آؤن۔

سنٹی : ڈھاب دی گل نہ کر۔ اوتھے سنتی دبی پئی اے۔
 گجبن : ایسے لئی میں ڈھاب تے جاناں بار بار اوتھے مینوں دھپ دے گھرے
 چمکدے دسدے نیں۔ کئی وار میں راتاں نوں اپنے کھیت دی وٹ اتے کھلو
 کے جاگدا رہیا۔ بھاں بھاں کردی رات دے ہیرے وچ مینوں تیری آواز
 سندی۔ یاد اے تینوں؟ آپاں دوہاں نے پل اتے چاقو نال گول دائرے کھرچے
 سن۔

سنٹی : گول دائرے ہن وی نیں اوتھے؟
 گجبن : ہاں۔ سگوں وڈے ہو گئے نیں۔ چن دی چاننی وچ چمکدے نیں۔
 سنٹی : مینوں سبھ کجھ بھل گیا اے...
 گجبن : پر مینوں کجھ وی نہیں بھلیا۔ ایوں لگدائے جیویں کل دیاں گلاں ہون۔
 سنٹی : ہن سبھ کجھ بدل گیا اے۔
 گجبن : کجھ وی تے نہیں بدلایا۔ پنڈ دے گھر، گلیاں، ڈھاب، پل۔ ہر چیز اوسے
 طرحاں۔ تے اوہ گول دائرے وی۔ تینوں بھلاؤن دے سو جتن کتے، پر تیری
 مورت بار بار اگھڑدی۔ کدی تیرا غصے والا چہرہ، کدے ددھ نال دھوتا ہاسے۔
 مینوں دس، کیہڑی گھڑی سچی اے۔

سنٹی : دوویں گھڑیاں پھیاں نیں۔ ڈھاب دے قول قرار وی سچے تے تیرے
 نال نفرت وی سچی۔ کئی وار میں سوچدی آں۔
 گجبن : کیہ؟

سنٹی : جد کدے رات نوں کنیاں اتر آوندیاں نیں تے مٹھی گلی ہو جاندی
 اے تے واڑے وچ گاں رہن لگدی اے تاں میں کنب اٹھدی آں۔
 گجبن : اک وار توں آکھیا سی کہ میرے کھیت آویں گی۔ بے توں آویں تاں
 میرے سفنے سچے ہو جان، میرے کھیتاں دے بھاگ جاگ اٹھن۔

- سنٹی : نہیں، ہن ایسہ نہیں ہو سکدا۔ کدے وی نہیں۔
- گجن : توں بزدل ایں۔ ڈرپوک۔ ایسے طرحاں کھلاں پھوکدی رہیں گی ساری عمر۔ آپنی جوانی وی دھونکھ لئی، رہندی وی دھونکھ لویں گی۔
- سنٹی : (غصے وچ تڑپ کے) چلیا جا ایتھوں۔ خبردار بے دبارا ایدھر مونہہ کیتا۔ نفرت اے مینوں تیرے کولوں نکل جا۔
- (گجن جاندا ہے۔ سنٹی مٹھی دی اگ مٹکھاؤندی ہے۔ کجھ دیر سوچدی ہے۔ دہپا دوڑیا ہویا آؤندا ہے۔)
- دہپا : ماں، ماں، بجھ میری مٹھی چ کیہ اے؟ ٹونک کہ جست؟
- سنٹی : بے بجھ دتا تے پھیر کم کریں گا؟
- دہپا : ہاں۔
- سنٹی : مٹھی تے بیٹھیں گا؟
- دہپا : ہاں۔
- سنٹی : دھار کڈھیں گا؟
- دہپا : ہاں۔
- سنٹی : کھوہ توں پانی بھر کے لیاویں گا؟
- دہپا : ہاں۔
- سنٹی : اچھا مینوں ٹوہن دے آپنی مٹھی۔
- دہپا : لے۔
- سنٹی : (ٹوہ کے) جست۔
- دہپا : نہیں بجھیا گیا، نہیں بجھیا گیا۔ دیکھ، ٹونک اے۔ ہن میں جاواں؟
- (اوہ دوڑ جاندا ہے۔ سنٹی مٹھی دی اگ مٹکھاؤندی ہے۔ کاکو
- کاکو : آہ جوار دتی نڈلاری ہے لیلکدی اے۔ نمبردار نے دتی اے۔ موٹی جوار اے، چوچیاں دے کم آؤ۔
- سنٹی : اوہناں داوی چوگا کیا ہویا سی۔
- کاکو : مٹھی تاں دگی جاندی اے۔
- سنٹی : کولیاں نوں رتا چھیریا تاں ایسہ مٹکھ اٹھے۔

کاکو : چنگا کیتا۔ میں لوہاتے کو لے منڈی توں ہو ر لے آیا ہاں۔ دیا کتھے
اے؟

سنتی : کھینڈن گئے۔

کاکو : اوس نوں آکھنا سی اتھے بیٹھے۔ سارے پھالے اج رات نوں ڈنگ کے
سو نا اے۔ بدل گھرے ہوئے نیں۔ (مٹھی کول پئی کسی چکدا ہے۔) ایہہ کسی
کون رکھ گئے؟

سنتی : گجن۔

کاکو : کدوں آیا سی؟

سنتی : ہنے تیرے آون توں پہلاں۔ آکھدا سی ایس دا پت ونگا ہو گیا، رتا چنڈنا
اے۔

کاکو : اوس نے پھیر ہل تے کسی چنڈاؤن دا بہانہ کر کے اتھے آونا شروع کر
دتاے۔ پر آوے وی کیویں نہ جدوں توں اوس نوں شہہ دیویں۔

سنتی : اوہنوں کیہ پتا توں گھرہیں کہ نہیں۔

کاکو : تینوں ملن آیا سی۔ تیرے نال گلاں کرن۔

سنتی : میرے نال اوس نے کیہ گل کرنی سی؟ میں تاں مٹھی دھکھا رہی ساں۔
اوس نے تیرے بارے پچھیا تے کسی رکھ کے مڑ گیا۔

کاکو : مینوں اگ لگ جاندی اے اوس دا ناں سن کے۔

سنتی : ایویں نہ نصیری وانگ چڑھیا رہیا کر ہرویلے۔

کاکو : تیرے ایہناں کاریاں نے ای تاں بنو نوں پٹیا سی۔

سنتی : بنو دی گل نہ چھیریں مڑ کے۔

کاکو : کیوں نہ چھیراں؟ بنو تیری دھی سی۔

سنتی : تیری وی تاں سی۔

کاکو : اوہ تیری جینی سی۔ اوس وچ جنم توں ہی کھوٹ سی۔ جے میری ہوندی

تاں ندی نہ۔ ایس پنڈ وچ کدے ا جیسی گل نہیں سی ہوئی۔ تیویاں چلھے اتے

رہیاں تے مردسا آہرن اتے۔ جے پتا ہوندا اوہ ا جیسی بد ذات نکلو تاں جمدی

دا ہی گل گھٹ سدا۔

سنتی : تاہوں تاں اوہ نس گئی۔

کاکو : میرے کر کے؟

سنتی : ہو رکھدے کر کے؟

کاکو : اوس رات میں اوس دا پچھا کیتا تے ٹیاں کول جا گھیریا۔ اوہ اڑ کے کھلو

گئی تے اوس نے داتری کڈھ کے مینوں ونگاریا، اوہی داتری جو میں اوس نوں

سان اتے تیز کرنی سکھائی سی۔ غصے نال اوس دے طور بدل گئے تے اوس دا

مہاندرا تیرے ورگا ہو گیا۔ ایوں لکھا جیویں ہیرے وچ داتری کڈھیں توں

کھڑی ہوویں۔ اوس دیاں اکھاں وچ بدلے دی اگ سی۔ دھی دا اپنے پو

توں بدلہ... اپنے خون دا ویر...

سنتی : اوس نے ہن کدے مڑ کے نہیں آؤنا۔ کدے وی نہیں۔ سال لنگھ

گیا۔ اوس دی کوئی آگھ سکھ نہیں ہن ایسہ گل پنڈ وچ کسے دے وی چیتے

نہیں۔

کاکو : پر میرے لو وچ کڈے وانگ رڑکدی اے۔

سنتی : میرے لو وچ اوہ گھل گئی ہے۔

کاکو : شت وانگ؟

سنتی : نہیں، اپنے لو وانگ۔

کاکو : ایسے لئی تیرا لو بھٹیا ہویاے۔ تدے تیریاں اکھاں وچ ونگار اے۔

تیری مت نوں کسے نے پٹھا گیر دے دتا اے۔

سنتی : تینوں ہر چیز پٹھی دسدی اے۔ میں ایس دا کیہ کراں؟ ہر ویلے کھدا

رہنا ئیں۔ تیرے من اتے غصے دی کالکھ پھری ہوئی اے، ایسے لئی تینوں کجھ

نہیں دسدا۔

کاکو : مینوں سبھ کجھ دسداے۔

سنتی : مچے ہوئے لوہے دا بورا ڈاڈ کے تیرے سریر وچ رچ گیاے۔ دن رات

لوہا کڈے کڈے توں آپ لوہا ہو گیا ئیں۔ ٹھنڈا، بے کرک، بے حس...

انیہ ورھے ہتھوڑے دیاں انھیاں شاں نے میری روح نوں بھن دتا اے...

پورے انیہ ورھے۔

کاکو : کیوں بجھے ہوئے سوئے پھر ولدی ایس۔

سنٹی : کیوں نہ پھر ولاں، ایسہ سوئے کدے وی نہیں سن بجھے۔ ایہناں بیٹھ

سدا انگار گھدے رہے۔ جد بیوا ایس گھروچ سی تاں میرے اندر دو تیویاں
وسدیاں سن۔ دوویں اک دو جی دیاں دشمن۔ میرا آپنا لہو مینوں ڈگدا سی۔ بیٹو
میری شریک سی۔ پر ہن مینوں لگدائے کہ اوہ میری ہی گکھ دی آواز سی۔ اوہ
ٹھیک سی تے میں غلط۔ اوہ میری پورتی سی۔ میرے تے بھاگاں نوں جگاؤن دی
ذمے دار۔ میں آپنی دھی راہیں آپنی ہونئی ہنڈھالئی۔ بیٹو میرا ہی روپ سی۔

کاکو : بدلے خورا خون۔ چندری اولاد۔

سنٹی : توں اوس نوں ڈرا کے رکھیا، نوڑ کے، دھمکا کے۔ اوہ ایسہ ظلم نہ جھل

سکی۔ اوہ باغی ہو گئی۔ اوس نے تینوں ونگاریا تے تیری پسند بھنی۔

کاکو : تیری ایسہ مجال کہ مینوں ایسہ گل آکھیں؟ بے حیا عورت۔

(مارن لگدا ہے۔)

سنٹی : خبردار جے میرے اتے ہتھ چکیا۔ توں اوس دے ایس گناہ نوں کدے

معاف نہ کر سکیا۔ ہن توں میسٹھوں اوس دا بدلہ لے رہیا میں... ہونہ۔ سچ
تاں ایسہ ہے کہ میں تینوں کدے وی پیار نہیں کیتا۔ سہاگ دی رات توں
شراب پی کے آیا تاں دیوے نوں پھوک مار کے توں مینوں پھڑلایا۔ میرے
سریر نوں جگائے بغیر۔ تینوں اپنے ڈولیاں تے گھمنڈ سی، اپنے ہتھاں دی شکتی
تے جیہناں نوں صرف لوہا کٹن دی عادت سی۔ توں مینوں وی لوہا ہی بھجھیا۔
لوہا۔۔۔ جس وچ نہ کوئی ریبھ، نہ سدھر، نہ تڑپ۔ تینوں پتا ہی نہیں سی کہ
میرے سریر اندر کیہ ہو رہیا تے۔ میں کیہ سوچ رہی ہاں۔ میرے سریر دی
آواز کیہ اے۔ توں ایس آواز نوں نئے بغیر، ایس دے جواب نوں اڈیکے بغیر
میرے سریر اتے ٹٹ پیا دو جے دن جدوں میں اٹھی میرے سریر اتے جھریاں
سن، تے تیریاں دندیاں دے نشان... آتھنے توں اپنے دوستاں نال بیٹھا آپنی فتح
دیاں شیخیاں مار رہیاں سیں۔ اپنے انند تے بھوگ نوں بیان کر رہیا سیں۔
تیرے دوست ہس رہے سن۔ میں اوہناں دا ہاسا کوٹھے اندر سٹیا جتھے میں شرم
نال بھی بیٹھی ساں۔ پر مینوں پتا سی کہ توں کجھ وی فتح نہیں سی کیتا۔ زخمی

شیر وانگ توں آپنا ہی لہو چٹ رہیا سیس ... سہاگ دی رات مینوں تیتھوں اک
 عجب گھرنا جیسی ہوئی۔ اوہ گندھ جو توں کچھے چھڈی، اوس وچ لوہے دی راہ
 سی، دھوئیں دی بو، تے تیرا پشوپن۔ اوہ کستوری کتھے سی؟ اوہ مہندی دے
 رنگ؟ اوہ چوڑیاں دی چھنکار؟ دو ساہاں دا تال میل، دو سریراں دی گجھی بولی؟
 میں سنگھی بیٹھی ساں اپنے من اندر، تے توں اکلا ہی سی اپنے انند وچ۔
 خود غرض تے وحشی انند۔ میں سوچن لگی کہ ایہو ہے میری زندگی؟ ہولی ہولی
 ایہو میری زندگی بن گئی ... میں گر بھوتی ہو گئی ... پھیر بیٹو جی۔ میں اوس دی دیکھ
 بھال چ لگ گئی۔ نت مٹھی مٹھاؤن، روٹی پکاؤن تے گھر دے کم کاج نوں
 سا لہن چ جٹ گئی۔ پھیر دیا جمیا ... پت ... خسیاں منائیاں گئیاں۔ تیری
 مردانگی نوں مبارکاں ملیاں۔ توں پھیر دوستاں نال بیٹھ کے شراب پیتی۔ میں
 سمجھ لیا ایہو میری ہوئی اے۔ ایہو میرا فرض، ایہو میرا دھرم۔ میں بھوکھ دے
 سپنے دیکھدی ہوئی، کم وچ جٹی رہی۔ پر ایہہ بھوکھ کدے نہ آیا۔ ایہہ بھوکھ
 مرگھٹ ہے، شمشان، جتھے بھائی چارا چنڈال وانگ کھڑا اے تیویں دیاں
 رت بھال نوں پھو کن لئی۔

کاکو : تاں ایہہ اے تیری پٹھی سوچ؟ ایسے پٹھی سوچ نے بیٹو دا روپ دھاریا
 تے اوہ گھردی عزت پٹ کے چلی گئی۔

سنتی : اوہ میرے سفیناں وچ آؤندی اے تے آکھدی اے، اٹھ! اپنے خون
 دی آواز سن۔ اوس وچ دی جو ہتھوڑے بیٹھ کھیروں کھیروں ہو گیا۔ جدوں میں
 اٹھدی آں تاں ویرٹھا سنا لگدا اے، اسان نیواں، ہر چیز سنگھی ہوئی ... چھوٹی ...
 تھجے ... تے میں آکاش جیڈی۔ پر جدا کھ کھدی اے تاں اوہی دھونکی، اوہی
 مٹھی تے اوہی ہتھوڑا۔ میں نفرت کردی آں ایتھوں دی ہر چیز نوں۔

کاکو : (غصے وچ ہتھوڑا چک کے) تیرا سر بھن دیاں گا۔ کمذات عورت۔

(اوہ غصے وچ ہتھوڑا چکی اوسے تھاں کبدا ہویا کھڑا رہ جاندا

ہے۔)

(ہولی ہولی ہیرا)

سین تیا

(شام دا ویلا۔ کاکو محٹھی اتے بیٹھا ہے۔ لوہے نوں پلٹ رہیا ہے۔ دیپا پھوکاں لا رہیا ہے۔ تلوکا، کراتے بارو بیٹھے کولیاں وچوں چاہ پی رہے ہن۔)

کاکو : (دیپے نوں) شاباشے پت، محٹھی اتے بیٹھ کے ایسے طرحاں کم کریا کر۔ اوہ پھڑا سخی۔

(سنٹی دیوا بال کے لیاؤندی ہے۔)

کاکو : ہنیرا پین توں پہلاں روٹی دا کم مکالے۔ چمسا گیا ہویا۔
سنٹی : حالے تیک دھار وی نہیں کڈھی۔ واڑے وچ گاں رنبھ رہی اے۔
پہلاں دھار کڈھ لیاواں۔
کاکو : پھیتی مڑیں۔

(سنٹی ٹرنک وچوں اوہ لال جتی کڈھ کے پاؤندی ہے جو بیٹو چھڈ کے

گئی سی۔ اوہ کلی توں ہری چنی لاہ کے سراتے لیندی ہے۔)

سنٹی : دال چلھے اتے دھری ہوئی اے۔ دیپا، کڑھی پھیر دیویں کتے تھلے نہ لگ جاوے۔ دھار کڈھ کے ہئے آئی۔

(اوہ دوہنا چک کے جاندی ہے۔)

بارو : دھرتی پانی پی پی آپھری پئی اے۔ انتاں دا ان ہوا۔ ککیں۔ ہور تاں ہور ٹیساں اتے وی باجرہ ٹھاٹھاں ماردا۔

کاکو : بڑا مینہ پیا۔ ساڈی چھت چو پئی۔ تن دن محٹھی ٹھنڈی رہی۔ دبارا لپی پوچی۔ کم اکٹھا ہو گیا۔ دیپا، رتاہمت نال پھوکاں لا۔

تلوکا : راتیں بھتے دی گھوڑی نہروچ ڈب گئی۔ مینہ ورہن نال نہر دے کڈھے تلکنے سن۔ وچاری گکھاں سمیت اندر جا پئی۔

کرا : اوہ رسے لے کے گئے تاں ہن۔ کڈھ لئی ہن۔

کاکو : ہوں، کتھے؟ نہر دا پانی روڑھ کے لے گیا ہن۔
بارو : کالی شاہ۔ بڑی ودھیا سی گھوڑی ... رات بہت ہنیرا سی۔ میں وی ٹھیڈا

کھا کے ڈگ پیا۔

دیپا : باپو دھو مکھنی دی کھل نکئی ہوئی اے تے ایس وچوں ہوا نکدی اے۔
کاکو : کتھوں؟

دیپا : آہ دیکھ، چوہے ٹک گئے۔

کاکو : ا۔ نکلیں نویں دھو نکئی لیاواں گا۔ بارو، تیرے کول کوئی کھل تیار اے؟

بارو : اج ہی چھ کھلاں صاف کیتیاں نیں۔ لون لا کے سکیناں پائیاں نیں۔

کاکو : ایس دھو نکئی نوں سوٹانکے لگے ہوئے نیں؛ پانی پئی اے۔ نت دا جھگڑا۔

(دیپا آٹالے کے آوند ا ہے)

کاکو : آٹالے آندا؟

دیپا : ہاں۔

کاکو : (آٹے دا پیرا پھڑکے) اوئے ہتھ نال چھیر لیا ای؟ آٹے دا پیرا وی نہیں

پھڑنا آوند ا؟ لیا۔۔۔

دیپا : باپو، میں ایسہ پت چنڈ کے دکھاواں؟

کاکو : میرے والی تھاں آ کے بیٹھ تے ایس نوں چنڈ۔ میں دھو نکئی تے بیٹھدا

آں۔

(دوویں تھاواں بدلدے ہن۔)

ایوں کم سکھیدائے۔۔۔ کجے ہتھ نال سنھی پھڑکے سجے نال سٹ لا۔ ہاں،

ایوں۔

تلو کا : ہر چیز مہنگی ہو گئی۔ لوہا وی سونے دے بھاء ہو گیا۔ پہلاں ورگیاں

میکھاں ای نہیں ملدیاں۔

کاکو : جے پیسہ پلے ہووے تاں ہر چیز سستی۔ پہلاں مزدوری وی کیہ سی؟

بارو : میں وی اپنے پت نوں پڑھنے نہیں پاؤنٹا۔ پڑھائی وچ کیہ پیا اے؟ ایویں

ڈماک کھو کھلا ہو جانداے۔ نہ ایدھر دا رہنداے، نہ اودھر دا۔ ہٹے توں اپنے

نال کم کرن لالیا۔

کا کو : دیپا وی دو چار سال وچ کارگیر بن جاؤ۔
 دیپا : جدوں میں وڈا ہو گیا تاں وڈے وڈے کڑے بنایا کروں۔ اک وار میں
 باجی پیندی دیکھی۔ وڈے سارے کڑے وچ چھریاں چاقو جڑے ہوئے سن تے
 باجیگر دا پت اوس وچوں چھال مار کے لنگھ گیا۔
 تلو کا : بیو دی کوئی خبر ملی؟
 کا کو : نہ۔
 تلو کا : تیویں دا کجھ پتا نہیں لگدا۔
 کا کو : اسیں لوہا ڈھال کے نرم بنا لیندے آں۔ جیویں جی کرے موڑ لیسے۔ پر
 تیویں دا من کوئی نہیں ڈھال سکدا۔ پتا نہیں ایسہ کس ویلے کیہڑے پاسے مڑ
 جاوے... خبرے کس لوہے دا بنایا ہوندائے تیویں دا من۔
 بارو : میں کھلاں باہرپا کے آیا ساں۔ بھج نہ جان۔
 تلو کا : بدل بڑے تکرے نیں۔ ورھ کے رہن گے۔ چلو آپاں چلئے تے دارو
 چھسے۔

(تنوں اک دوجے دے موڈھیاں تے ہتھ رکھ کے گاؤندے ہوئے)

جاندے ہن:

نانھے دتیسے بند بوتلے

تینوں پین گے نصیساں والے

نی نانبھے دتیسے بند بوتلے)

(بُس آؤندی ہے۔ اوس دے ہتھ وچ کانسی دا کٹورا ہے۔)

بنسو : کا کو! پہلاں میں اگ لین آؤندی سی، پر اج میں دودھ لیں آئی ہاں۔

کا کو : ٹھہر جا رتا۔ سنتی دھار کڈھن گئی اے، ہنے آجاندی اے۔

بنسو : اوس نے ہن نہیں آؤنا۔ میں اوس نوں پھل والے ٹوبھے جاندی دیکھیا

سی۔ اوہ تیز تیز جا رہی سی تے باجرے دے کھیت کول جا کے گواچ گئی۔

دیپا : باپو اوہ آکھدی سی ہن تیک بیو میرے کم کردی رہی، اج میں بیو دے

کم مکاؤن چلی آں۔

کا کو : (گرج کے) بیو دے کم؟

(غصے وچ کاکو دے نقش بدل جاندا ہے ہن۔ گنڈا سا چکدا ہے پر
 ویرھے وچ دو قدم جا کے یکدم رک جاندا ہے اوہ چھیرے نظر
 سدا ہے، آکاش ول دیکھدا ہے، تے پھیر گنڈا سے دی تیز دھار
 ول۔ اوہ دھاڑدا ہے، ستسے، اوہ گنڈا سا سٹ دیندا ہے۔ اوس نے
 سنتی دی بغاوت نوں سوکار کر لیا ہے۔)

کاکو : (سنتاپ وچ) اوہ گجھ نال چلی گئی۔ سدا لئی۔ بنسو توں وی چلی جا۔
 بنسو : چلی جاواں؟ کیوں؟

کاکو : ہن تیری لوڑ نہیں۔ کسے دی وی لوڑ نہیں۔ جد سنتی ایس گھر دی رانی سی
 تاں میں اوس نال دعا کردا ساں۔ ایس دغے وچ انندی۔ تیرے نال رشتہ وی
 اوسے کر کے سی۔ ہن ایسہ ویرھا سنا ہو گیا اوس دے بغیر۔ اتھے ہور کسے
 تیویں دی تھاں نہیں۔ ایسہ پاپ ہووے گا میرے لئی۔ چلی جا۔
 بنسو : جاندی آں۔ آتھن ڈونگھی ہو گئی۔ ہیرا وچھ چلیا اے۔ جا کے تندور
 تپاواں۔

(اوہ ویرھے وچ لمی جھات سڈی ہے تے چلی جاندی ہے۔)

کاکو : پت دے پیا، بوہا بند کر دے تے کنڈا جڑ دے۔

(کاکو کنڈے نال گھلدا ہے تے ہندا ہویا کنڈا جڑ دیندا ہے۔)

دے پیا : باپو، آہرن اتے رکھیا لوہا ٹھنڈا ہو گیا۔

کاکو : توں دھونکئی چلا، میں کھدا ہاں ایس نوں۔

(دے پیا دھونکئی چلاؤندا ہے، کاکو لوہا کٹن لگدا ہے۔ اگ دی سرخ

روشنی وچ کاکو دا چہرہ چمکدا ہے۔ ہولی ہولی ہیرا۔ ہیرے وچ

ہتھوڑے دیاں شاں گو بھدیاں ہن۔ میوزک اچا ہو جاندا ہے۔)

لوہاکٹ

بلونت گارگی